

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Diplomová práce

Eva Hrobská

**Terminativní slovesné perifráze rezultativní ve španělštině
a portugalštině**

Terminative and resultative verbal periphrasis in Spanish and
Portuguese

Praha 2016

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.
Konzultant: PhDr. Jan Hricsina, Ph.D.

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce doc. PhDr. Petru Čermákovi Ph.D. za jeho cenné a podnětné rady a připomínky, stejně tak za věnovaný čas a trpělivost. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala PhDr. Janu Hricsinovi, Ph.D. za jeho ochotu, rady a věnovaný čas při konzultování této práce.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 3. ledna 2017

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá tématem terminativních slovesných perifrází rezultativních ve španělštině a portugalštině, a to jak z hlediska teoretického, tak praktického. V teoretické části se nejprve zabýváme obecným popisem a klasifikací slovesných perifrází s důrazem na perifráze terminativní a rezultativní. V rámci teoretického popisu je zahrnuta i podkapitola ohledně situace v češtině, která se zabývá zejména kategorií aspektu a vidu. Teoretické závěry jsou následně konfrontovány v druhé části práce, která se věnuje korpusové analýze. Pro tyto účely byl využíván paralelní korpus InterCorp, respektive španělský a portugalský subkorpus, ale i jednojazyčný španělský korpus CREA a portugalský Corpus do Português. V této praktické části byly analyzovány jen vybrané konstrukce, a to *tener + participium*, *llevar + participium*, *estar + participium* a *salir + participium* ve španělštině a *ter + participium*, *ficar + participium* a *sair + participium* v portugalštině. Pro výzkum byly tedy zvoleny jak konstrukce aktivní, tak konstrukce pasivní.

Klíčová slova: slovesné perifráze, španělština, portugalština, terminativní fráze, rezultativnost

ABSTRACT

This diploma thesis is dedicated to the topic of Terminative and resultative verbal periphrasis in Spanish and Portuguese and is divided into two parts, theoretical and practical. In the first part, we give a general summary and classification of verbal periphrasis with an emphasis on the terminative and resultative ones. Included with the theoretical description there is also a subchapter about the situation in the Czech language which mainly discusses the question of verbal aspect. Subsequently, the theoretical results are compared in the second part of this work which is dedicated to a corpus analysis. We outline the frequency of chosen periphrasis in corpus in different types of documents but also the Czech translations. For this purpose, we were working with a parallel corpus InterCorp, more precisely Spanish and Portuguese subcorpus, but also with monolingual Spanish corpus CREA and monolingual Portuguese corpus Corpus do Português. In this part we have chosen the following periphrasis for the analysis: *tener + participle*, *llevar + participle*, *estar + participle* and *salir + participle* in Spanish and *ter + participle*, *ficar + participle* and *sair + participle* in Portuguese. In both languages we have chosen both active and passive resultative periphrasis.

Klíčová slova: verbal periphrasis, Spanish, Portuguese, terminative phrases, resultative periphrases

Obsah

1. ÚVOD	6
2. SLOVESNÉ PERIFRÁZE JAKO VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY POVAHY SLOVESNÉHO DĚJE	8
2.1. POVAHA SLOVESNÉHO DĚJE	10
2.2. TERMINATIVNÍ PERIFRÁZE	11
2.3. REZULTATIVNÍ PERIFRÁZE	13
2.4. SITUACE V ČEŠTINĚ	15
3. REZULTATIVNÍ PERIFRÁZE VE ŠPANĚLŠTINĚ	17
3.1. AKTIVNÍ PERIFRÁZE REZULTATIVNÍ	18
3.2. PASIVNÍ PERIFRÁZE REZULTATIVNÍ.....	23
4. REZULTATIVNÍ PERIFRÁZE V PORTUGALŠTINĚ	27
5. SROVNÁNÍ REZULTATIVNÍCH PERIFRÁZÍ VE ŠPANĚLŠTINĚ A PORTUGALŠTINĚ	33
5.1. SROVNÁNÍ TERMINOLOGIE A ROZDĚLENÍ PERIFRÁZÍ V OBOU JAZYCÍCH	33
5.2. SROVNÁNÍ POUŽITÍ PARTICIPIA V REZULTATIVNÍCH PERIFRÁZÍCH V OBOU JAZYCÍCH.....	35
5.3. VÝZNAMOVÉ SROVNÁNÍ REZULTATIVNÍCH PERIFRÁZÍ V OBOU JAZYCÍCH	37
6. KORPUSOVÁ ANALÝZA	39
6.1. CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH KORPUSŮ	39
6.1.1. <i>InterCorp</i>	39
6.1.2. <i>Španělské jednojazyčné korpusy</i>	40
6.1.3. <i>Portugalský jednojazyčný korpus</i>	41
6.2. POPIS METODOLOGIE	41
6.3. ŠPANĚLSKÉ REZULTATIVNÍ PERIFRÁZE – VÝSLEDKY KORPUSOVÉ ANALÝZY	43
6.3.1. <i>Paralelní korpus InterCorp</i>	43
6.3.2. <i>Jednojazyčný korpus CREA</i>	60
6.4. PORTUGALSKÉ REZULTATIVNÍ PERIFRÁZE – VÝSLEDKY KORPUSOVÉ ANALÝZY	62
6.4.1. <i>Paralelní korpus InterCorp</i>	62
6.4.2. <i>Jednojazyčný korpus Corpus do Português – Dialetos</i>	67
6.5. SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ KORPUSOVÉ ANALÝZY	69
7. ZÁVĚR	72
RÉSUMÉ V ČESKÉM JAZYCE	75
RESUMEN EN ESPAÑOL	77
RESUMEN EM PORTUGUÊS	79
SEZNAM TABULEK	81
BIBLIOGRAFIE	82

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá tématem terminativních slovesných perifrází rezultativních ve španělštině a portugalštině a klade si za cíl jednak teoretický popis daných perifrází, ale i praktické ověření teoretických závěrů v jazykových korpusech.

Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se nejprve budeme zabývat obecným popisem slovesných perifrází jako výrazových prostředků povahy slovesného děje. Povaze slovesného děje a jeho chápání v české romanistice bude věnována i samostatná podkapitola. Další částí bude teoretická klasifikace terminativních perifrází ve španělštině a portugalštině a zařazení rezultativních perifrází v jejich rámci. V teoretickém úvodu budeme věnovat pozornost i situaci v češtině a otázce českého vidu.

Významnou část bude tvořit konkrétní popis rezultativních perifrází ve španělštině a následně v portugalštině. V obou jazycích se budeme zabývat rezultativností aktivní i pasivní. Ve španělštině se tak náš teoretický popis bude týkat následujících spojení: *tener + participium*, *llevar + participium*, *dejar + participium*, *traer + participium*, *estar + participium*, *quedar + participium*, *venir + participium*, *ir + participium*, *andar + participium*, *salir + participium*. V portugalštině tomu budou vazby *ter + participium*, *levar + participium*, *estar + participium*, *ficar + participium*, *resultar + participium*, *sair + participium*. Kromě popisu se zaměříme také na jejich kombinatoriku, stylistické či regionální zvláštnosti. Za podstatné považujeme i určení podmínek, kdy o rezultativní perifrázi mluvit můžeme a kdy ne. Teoretický komentář bude doprovázen i názornými příklady.

Následně se budeme podrobněji věnovat srovnání rezultativních perifrází ve španělštině a portugalštině, a to jak terminologii používané v těchto jazycích a v češtině, použití participia tak i významovým rozdíům či podobnostem.

Druhá část bude věnována korpusové analýze. Cílem práce tedy není jen popsat problematiku teoreticky, ale konfrontovat teoretické závěry při práci s paralelním i jednojazyčnými korpusem. Naše pozornost bude věnována jak frekvenci daných konstrukcí v korpusech, v typech dokumentů, ale i českým protějškům. Vycházíme z předpokladu, že čeština má pro vyjádření rezultativnosti širší škálu prostředků než španělština či portugalština. Pracovat budeme s paralelním korpusem InterCorp, respektive se španělským a portugalským subkorpusem v jeho deváté verzi. Mezi vybrané konstrukce pro korpusovou analýzu jsme zařadili *tener + participium*, *llevar + participium*, *estar + participium* a *salir + participium* ve španělštině a *ter + participium*, *ficar + participium* a *sair + participium* v portugalštině. I

v této části pro větší přehlednost zařadíme konkrétní příklady použití rezultativních perifrází, které se vyskytují v paralelním korpusu InterCorp.

Poslední částí naší analýzy bude porovnání výsledků získaných ze španělských a portugalských korpusů a subkorpusů.

Tématem jsme se rozhodli zabývat zejména kvůli tomu, že se španělský a portugalský systém slovesných perifrází nepřekrývá s tím českým, což nám umožňuje nahlédnout do této konkrétní problematiky ze zcela jiného úhlu a konfrontovat všechny systémy navzájem. Budeme vycházet z toho, že se v češtině se pohybujeme spíše na pomezí gramatiky a lexika, zatímco španělština a portugalština využívá k vyjádření rezultativnosti spíše morfologických prostředků.

2. Slovesné perifráze jako výrazové prostředky povahy slovesného děje

Jako slovesné perifráze se označují konstrukce, které stojí na pomezí volných syntaktických útvarů a analytických tvarů morfologických. Samy o sobě už nefungují samostatně, ale ještě ani nenabývají charakteristik výrazově morfologického tvaru. V české terminologii se můžeme setkat také s označením útvary premorfologické.¹

Jedná se o spojení dvou sloves, kdy první sloveso úplně či částečně ztrácí svůj původní význam a funguje jako tzv. pomocné sloveso, jeho funkce je tak gramatikalizovaná. Druhé sloveso je plnovýznamové. Slovesné perifráze tak jednoduše znázorňuje následující schéma:

1. sloveso (pomocné/gramatikalizované) + 2. sloveso (plnovýznamové)

Pomocné sloveso je zde flexivní a můžeme u něj určit jednotlivé slovesné kategorie, zatímco druhé plnovýznamové sloveso se objevuje pouze v nefinitních tvarech, a to buď v infinitivu, gerundiu anebo participiu. Ve španělštině i portugalštině může být pomocné a plnovýznamové sloveso někdy spojené i spojovacím výrazem, například předložkou. Výběr předložky dokonce může měnit u některých perifrází jejich významové začlenění. Srovnáme významové rozdíly ve španělštině například u vazeb *empezar a escuchar* (začít poslouchat) a *empezar por escuchar* (nejprve poslouchat). V portugalštině se významově liší například následující vazby *acabar de ler* (dočíst) a *acabar por ler* (nakonec přečíst).

Zavadil – Čermák (2010) s odkazem na studii Josefa Dubského zmiňují i další konstrukce, které stojí na pomezí volných syntaktických a analytických morfologických útvarů, konkrétně rozložené tvary slovesné, kam se řadí verbonominální konstrukce jako například *dar un salto*. U verbonominálních konstrukcí se tak pomocné sloveso pojí se substantivem.

Přesně vymezit, co je a co není považováno za slovesnou perifrázi, je nicméně mnohem složitější a interpretace se mnohdy značně liší. Námi využívané studie a publikace se ale ve většině případů shodují na tom, jestliže si slovesa uchovávají svou samostatnost a původní význam, o perifrázi se nejedná.

¹ ZAVADIL, B. *Současný španělský jazyk II. Základní slovní druhy: slovesa*. Praha. Univerzita Karlova. 1995., s. 315

Pokud se ale původní význam pomocného slovesa ztrácí či omezuje, o perifrázi mluvit již můžeme. Přestože ve většině případů je rozhodnutí snadné, existují i mezní, nejasné případy.² Je-li význam u obou sloves zachován, mluvíme o tzv. polopredikačních klauzulích. Jaroslava Jindrová (2012) uvádí následující příklady

- A) *Hoje vou comer no restaurante.* (Dnes budu jíst v restauraci.)
- B) *Hoje vou ajudar o meu amigo.* (Dnes budu pomáhat / pomůžu / půjdu pomoci příteli.)
- C) *Paula entrou a cantar.* (Pavla se dala do zpěvu. / Pavla vstoupila se zpěvem.)

V případě A sloveso *ir* funguje jako plně gramatikalizované pomocné sloveso v perifrástické konstrukci futura. U případů B a C bude záležet na širším kontextu, přesto by ale interpretace a začlenění zejména případu C byla složitější.

O stejné vymezení termínu slovesná perifráze se opírá také Gómez Torrego a upřesňuje, že obě slovesa dohromady plní funkci predikátu a žádné z nich nepřebírá doplňkovou či nadřazenou funkci vůči druhému a jediné, co připouští je rozdělení na „verbo auxiliar“ a „verbo auxiliador“. V některých případech mohou mezi oběma slovesy stát i jiné větné členy jako příslovce, příslovečná určení apod. Spojení pomocného a plnovýznamového slovesa není tolik silné a gramatikalizované jako například u složených časů.³ Srovnání můžeme ilustrovat na následujícím příkladu.

- *Empezó de repente a llover.*
- **Debe el árbol de haber florecido.*

U plnovýznamového slovesa je důležitá syntaktická povaha nefinitního slovesného tvaru. O perifrázi můžeme mluvit, pokud nefinitní slovesný tvar funguje výhradně jako sloveso. Pokud přijme i funkce substantiva (u infinitivu), adjektiva (u participia a gerundia) nebo adverbia (u gerundia), nemůžeme mluvit o perifrázi.

² ALARCOS LLORACH, Emilio. Gramática de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe. 1999, s.323

³ GÓMEZ TORREGO, L. Los verbos auxiliares. Las perífrasis verbales de infinitivo. In BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta (eds.). Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe. 1999., s. 3325

Infinitiv:

- *Pensé en arreglar el jardín ≈ el arreglo del jardín.* (nejedná se o perifrázi, infinitiv je zde nominalizovaný a je možné ho nahradit jiným substantivem)
- *Debo arreglar el jardín ≠ *el arreglo del jardín.* (jedná se o perifrázi, infinitiv zde plní funkci plnovýznamového slovesa a nelze jej nahradit substantivem, sloveso *deber* je v tomto případě sloveso pomocné)

Gerundium:

- *Juan salió corriendo / corriendo y cantando.* (nejedná se o perifrázi, gerundium má v tomto případě funkci adverbia, které by bylo možné nahradit i jiným či ho připojit spojkou *y*)
- *Este problema ya me va saliendo.* (jedná se o perifrázi)

Participium:

- *Tu amiga está enamorada / preocupada.* (nejedná se o perifrázi, participium má funkci adjektiva)
- *Te tengo dicho que te calles.* (jedná se o perifrázi)

2.1. Povaha slovesného děje

Setkáváme se s několika přístupy, jak slovesné perifráze dělit. Z formálního hlediska můžeme mluvit o slovesných perifrázích s infinitivem, slovesných perifrázích s gerundiem a slovesných perifrázích s participiem.

Z funkčního hlediska se dají slovesné perifráze rozdělit na konstrukce s významem časovým, modálním a aspektuálním.

Třetí hledisko je členění dle významu povahy slovesného děje, a to na perifráze fázové, rezultativní a perifráze s kvantitativním významem. Některé slovesné perifráze mohou významově spadat i do více skupin. Gómez Torrego (1999) například slovesné perifráze s infinitivem dále dělí na tři skupiny, a to perifráze s významem modálním, aspektuálním a další, přičemž perifráze s časovým významem zařazuje do jedné či druhé z těchto kategorií.⁴

My budeme vycházet z modelu, který pro španělštinu vytvořil Bohumil Zavadil, a to z toho důvodu, že ho považujeme za srozumitelný a nejpropracovanější, stejně tak jako za

⁴ GÓMEZ TORREGO, L. Los verbos auxiliares. Las perífrasis verbales de infinitivo. In BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta (eds.). Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe. 1999, s. 3337

zavedený v české romanistice. Se stejným modelem později pracují i autoři Mluvnice současné španělštiny (Zavadil – Čermák, 2010) pro španělštinu i Jaroslava Jindrová (2012) (pro portugalsštinu). Model vychází z typologie založené na kategorii povahy slovesného děje.

S českým termínem povaha slovesného děje začal pracovat již Jan Šabršula a Bohumil Zavadil ho považuje za vhodný ekvivalent ke španělskému termínu *carácter de la acción verbal*, ke kterému se spíše přiklání při překladu německého termínu *Aktionsart*. U jiných autorů se můžeme setkat i s českým pojmem *způsob slovesného děje*, respektive španělským *modo de acción*, nicméně tento překlad považuje do určité míry za matoucí, a to kvůli existenci termínu slovesný způsob, jež označuje něco jiného.⁵ My se v této práci budeme držet pojmu povaha slovesného děje.

Kategorie povahy slovesného děje podle Bohumila Zavadila ontologicky vychází z různých kvalitativních nebo kvantitativních stránek procesu, které lze objektivně zaznamenat v procesu samém a emitent na ně jen různě zaměřuje pozornost.⁶

Zavadil – Čermák (2010) tak považují povahu slovesného děje za kategorii, pomocí které lze charakterizovat každé sloveso a která se v širším slova smyslu řadí pod aspekt. Aspekt v sobě zahrnuje soubor informací týkající se povahy slovesného děje a informuje nás o tom, jak se děj rozvíjí, jaké má fáze či rozložení v čase.⁷ Zavadil – Čermák (2010) také uvádí, že toto zařazení je typické nejen pro španělštinu, ale i pro další románské jazyky, tedy i portugalsštinu.⁸

2.2. Terminativní perifráze

Mezi významy povahy slovesného děje řadíme významy fázové, kvantitativní a rezultativní. Fázovými významy označujeme takové konstrukce, které nás informují o jednotlivých fázích děje a jeho rozvoji v čase, tj. o jeho začátku, průběhu či konci. Významy kvantitativní označují takové děje, které jsou rozloženy do několika procesů, a mezi významy rezultativní řadíme ukončené děje, jejichž výsledek trvá jako stav.

⁵ ZAVADIL, B. Současný španělský jazyk II. Základní slovní druhy: slovesa. Praha. Univerzita Karlova. 1995., s. 161

⁶ Ibid.

⁷ De MIGUEL, E. *El aspecto léxico*. In BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta (eds.). Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe. 1999., s. 2979

⁸ ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup. 2010, s. 315

Pro přehlednost shrneme jednotlivé významové skupiny v následující tabulce tak, jak je uvádí B. Zavadil.⁹

FÁZOVÉ VÝZNAMY	v. ingresivní	Inminentní ingresivnost Dispozitivní ingresivnost Inchoativní ingresivnost Inceptivní ingresivnost
	v. durativní	Globální durativnost Parciální durativnost Aktuální durativnost Retrospektivní durativnost Prospektivní durativnost Kontinuální durativnost Perdurativní durativnost Distributivní durativnost
	v. terminativní	Cessativní terminativnost Egresivní terminativnost Konkluzivní terminativnost Finitivní terminativnost Konsumativní terminativnost
KVANTITATIVNÍ VÝZNAMY	v. repetitivní/iterativní v. habituální v. frekventativní	
REZULTATIVNÍ VÝZNAMY	* v Zavadil – Čermák (2010) řazeny již pod fázové významy	

Tabulka 1 Významové skupiny slovesných perifrází
Zdroj: ZAVADIL, B. *Současný španělský jazyk II. Základní slovní druhy: slovesa*; vlastní

V této práci se budeme podrobněji zabývat terminativními perifrázemi, a to konkrétně s rezultativním významem. Terminativní význam povahy slovesného děje obecně označuje takové děje, které jsou ve své konečné fázi. V přehledu jsme uvedli pět podskupin terminativních významů, které se liší podle toho, je-li děj přerušovaný (cessativní terminativnost), bezprostředně ukončený (egresivní terminativnost), dokončený (konkluzivní terminativnost), dovršený (finitivní terminativnost) a děj dokončený po určitém čase (konsumativní terminativnost).

V některých případech ani není nutné formálně rozlišovat aspektuální významy ingresivní a terminativní, a to z toho důvodu, že existují slovesa, která už sama o sobě jeden z těchto významů nesou a nelze je zaměnit. Pro srovnání můžeme uvést slovesa *empezar* (začít) a *terminar* (skončit) ve španělštině, v portugalštině můžeme rozdíl demonstrovat na

⁹ ZAVADIL, B. *Současný španělský jazyk II. Základní slovní druhy: slovesa*. Praha. Univerzita Karlova. 1995.

velmi podobném příkladu u sloves *começar* (začít) a *terminar* (skončit).

Následující přehled uvádí, které vazby se řadí do jednotlivých skupin. U španělštiny využíváme přehled z Mluvnice současné španělštiny (Zavadil – Čermák, 2010), u portugalštiny vycházíme z rozdělení Jaroslavy Jindrové.

	Španělština	Portugalština
cessativní terminativnost	dejar de + inf. cesar de + inf. parar de + inf.	deixar de + inf. parar de + inf. cessar de + inf.
egresivní terminativnost	acabar de + inf.	acabar de + inf.
konkluzivní terminativnost	terminar de + inf. acabar de + inf.	terminar de + inf. acabar de + inf.
finitivní terminativnost	terminar por + inf. terminar + ger. acabar por + inf. acabar + ger.	terminar por + inf. terminar + ger. acabar por + inf. acabar + ger. findar + ger.
konsumativní terminativnost	venir a + inf. llegar a + inf.	vir a + inf. chegar a + inf.

Tabulka 2 Terminativní perifráze ve španělštině a portugalštině, přehled

Zdroj: ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup. 2010

2.3. Resultativní perifráze

Perifráze s resultativním významem nejčastěji spadají také pod terminativní fázové významy. Jedná se o takové struktury, které vyjadřují ukončenost děje, přičemž výsledek trvá jako stav. Nositeli těchto významů jsou nejčastěji participiální konstrukce, a to díky obecné povaze participia, kde je ukončenost děje již obsažena ve významu (minimální možnost pro rozvoj daného děje a jeho maximální dovršení). Přestože participium může plnit i jiné funkce a být použito i v jiných konstrukcích, tak jeho užití v perifrastických konstrukcích plní jedinečnou funkci.

Ve španělštině a portugalštině je neomezený počet sloves, která mohou tvořit participium, zatímco sloves, které se mohou pojít s participiem v perifráze, je omezený. Ve španělštině je pouze sloveso *haber*, které se může pojít s participii všech sloves, a to ve

složených minulých časech.¹⁰ V portugalštině se analogicky jedná o sloveso *ter*. Ostatní slovesa, stojí-li ve funkci pomocného slovesa, tvoří perifráze buď s tranzitivními slovesy s přímým předmětem, jen tranzitivními slovesy anebo reflexivními slovesy.

Klasifikace participiálních perifrází je mnohem komplikovanější než rozdělení perifrází s infinitivem nebo gerundiem. Je to dáno vlastnostmi participia, které na sebe váže formální znaky jako rod a číslo podmětu nebo přímého předmětu, stejně tak jako adjektivum. Zdaleka ne u všech sloves může participium fungovat také jako adjektivum, avšak stále si zachovává nějaké adjektivní vlastnosti. Nicméně aby spojení pomocného slovesa a participia mohlo být považováno za perifrázi, musí toto spojení, jak bylo zmíněno dříve, fungovat dohromady jako jeden celek. Ke snadnější identifikaci, zda se jedná o perifrázi či ne, nám pomůže otázka *cómo?*. V případě, že konstrukce pomocného slovesa a participia na ni odpovídá, předpokládáme, že má participium adjektivní charakter a o perifrázi se tak nejedná.¹¹ Ilustrujme na následujících konkrétních příkladech.

španělština	Está muy satisfecho.	¿Cómo está?
	Van aprobadas cuatro resoluciones.	*¿Cómo van cuatro resoluciones?
portugalština	Está muito satisfeito.	Como está?
	Vão aprovadas quatro resoluções.	*Como vão quatro resoluções?

Názory na zařazení participiálních perifrází se liší a vedou se různé diskuze, stejně je tomu i u konstrukcí s rezultativním významem. I v tomto případě budeme vycházet z klasifikace uvedené v Mluvnici současné španělštiny (Zavadil – Čermák, 2010). Pokud se námi používaný model bude značně lišit od jiných autorů, bude na to patřičně upozorněno.

Rezultativní perifráze řadíme do dvou skupin, v české terminologii je označujeme za konstrukce s rezultativností aktivní nebo pasivní.¹²

Mezi perifráze s aktivní rezultativností řadíme takové perifráze, kde je participium tvořeno tranzitivním slovesem. Konečný stav je důsledkem procesu, který přesahuje podmět a má vliv na předmět přímý. Mezi perifráze s pasivní rezultativností řadíme konstrukce s intransitivními slovesy, kdy výsledný stav je důsledkem takového děje, který má vliv na podmět.

¹⁰ YLLERA FERNÁNDEZ, A. Las perífrasis verbales de gerundio y participio. In BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta (eds.). Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe. 1999., s. 3424

¹¹ Ibid., s. 3426

¹² Cf. ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup., s. 325

2.4. Situace v češtině

V češtině se kategorie aspektu víceméně překrývá s pojmem slovesný vid, tj. protikladem mezi dokonavostí a nedokonavostí slovesa, mezi perfektivním a imperfektivním významem. Nedá se ale říci, že by se španělské či portugalské perfektum do češtiny automaticky překládalo slovesy dokonavými a imperfektum slovesy nedokonavými. Organizace kategorie českého vidu a organizace kategorie aspektu ve španělštině a portugalštině není totožná.¹³

České sloveso může existovat ve dvou (případně třech) podobách, které se od sebe odlišují vztahem k ukončenosti děje, ale lexikálně nesou stejný význam. Děj, který je, nebo může být ukončený, vyjadřují slovesa dokonavá. Naopak děj, který ukončený být nemůže a není tak časově ohraničený, vyjadřují slovesa nedokonavá. U některých sloves se kromě dokonavosti a nedokonavosti určuje i násobenost (iterativnost) slovesa, která je nejčastěji tvořená příponou *-va-*. Typickým příkladem je sloveso *dělat* anebo *psát*.¹⁴

Pouze slovesa nedokonavá mohou být vyjádřena také v přítomném čase a vyjadřují tak volný vztah k završenosti děje s obecnější platností než naopak slovesa dokonavá – *číst*, *psát*. Slovesa dokonavá pak automaticky nabývají pouze významů minulosti a budoucnosti a určují završenost a kompletnost děje – *přečíst*, *napsat*. Dále pak imperativ u dokonavých sloves nese specifitější významy (varování: *Nezavři mi ty dveře.*) než imperativ u sloves nedokonavých (zákaz: *Nezavírej!*).

V češtině se také můžeme setkat s tzv. vidovou opozicí, kdy dokonavému slovesu přísluší jeho nedokonavý protějšek. Mezi tyto vidové dvojice řadíme například: *psát – napsat*, *jíst – najíst*, *dělat – udělat*, apod. Již z uvedených příkladů je patrné, že čeština k vyjádření vidu využívá slovtvorných prostředků. Mezi ně řadíme nejčastěji předpony, které nesou charakteristiky slovesného děje. Ty kromě opozice dokonavost/nedokonavost mohou pozměňovat i věcný význam samotného slovesa (ilustrací mohou být příklady *jíst – najíst – dojíst – vyjíst – přejíst – zajíst*, apod.). Za nejuniverzálnější prefixy, které mění jen vid, ale ne samotný význam, se považují *z-* (*zorganizovat*), *vy-* (*vydezinfikovat*), *na-* (*narafičit*).¹⁵ V češtině je slovesný vid považovaný za kategorii na pomezí gramatiky a lexika.

U španělského a portugalského jazyka je tomu jinak. Španělština, stejně tak portugalština, vyjadřuje význam aspektu kumulativně, kdy se jednotlivé významy amalgamují

¹³ Ibid., s. 312

¹⁴ GREPL, M. a spol. Příruční mluvnice češtiny. Nakladatelství Lidové noviny. Praha. 2012., s. 318

¹⁵ Ibid., s. 320

s významy časovými a modálními v jednotlivých paradigmatech.¹⁶ K vyjádření aspektu tak oba jazyky využívají spíše morfologických prostředků a k vyjádření povahy slovesného děje nejčastěji slouží slovesné perifráze. Na rozdíl od češtiny se tyto prostředky mohou navzájem kombinovat a jsou na sobě nezávislé.

¹⁶ ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup. 2010, s. 325

3. Rezultativní perifráze ve španělštině

Dle povahy slovesného děje se ve španělštině setkáváme s významy fázovými, kvantitativními a rezultativními. Rezultativní významy se v některých případech překrývají s fázovými významy terminativními. Jak již bylo zmíněno, jedná se o takové děje, které jsou ukončené a jejich výsledek trvá jako stav. Dílčí významy či stylistická omezení, které dané rezultativní konstrukce mohou nést, jsou dány jejich kombinatorikou s pomocnými a polopomocnými slovesy.

Gómez Torrego ani samotnou skupinu rezultativních perifrází neuvádí. Terminativní, slovesné perifráze, a vůbec fázové významy řadí pod konstrukce s infinitivem. Nicméně u konstrukcí s participiem jejich rezultativní povahu vždy zmiňuje.¹⁷

Podle Mluvnice současné španělštiny budeme autorů B. Zavadila a P. Čermáka budeme vycházet z rozdělení rezultativních perifrází do dvou skupin, a to aktivní a pasivní. Jednotlivé perifráze si nejprve uvedeme v následující tabulce.

rezultativnost aktivní	tener <i>hecho</i>
	llevar <i>hecho</i>
	dejar <i>hecho</i>
	traer <i>hecho</i>
rezultativnost pasivní	estar <i>hecho</i>
	quedar <i>hecho</i>
	venir <i>hecho</i>
	ir <i>hecho</i>
	andar <i>hecho</i>
	salir <i>hecho</i>

Tabulka 3 Přehled aktivních a pasivních rezultativních perifrází ve španělštině

Zdroj: ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvistický interpretační přístup. 2010

Následující text bude věnován teoretickému popisu jednotlivých perifrází, jejich kombinatorice a stylistickým či regionálním zvláštnostem jejich použití. Pozornost bude také věnována teoretickým možnostem překladu do češtiny.

¹⁷ GÓMEZ TORREGO, L. Perífrasis verbales. Arcos/Libros, S.A., Madrid. 1988

3.1. Aktivní perifráze rezultativní

Aktivní perifráze jsou v současné španělštině méně frekventované a pojí se s tranzitivními slovesy a přímým předmětem, kterým může být jméno, infinitiv nebo vedlejší věta podmětná.

TENER + PARTICIPIUM

Spojení *tener + participium* patří mezi perifráze, které jsou stylisticky nezabarvené a neutrální. Důraz je kladen na výsledek děje, který je vyjádřen přímým předmětem. Gómez Torrego nazývá tyto děje perfektivně-kumulativní.¹⁸

- *Tengo escritos ya cincuenta folios; sólo me quedan veinte.*

V mnoha případech se ale použití *tener + participium* nedá klasifikovat jako slovesná perifráze. Nejprve si určíme, o které případy se jedná. O perifrázi zde nemluvíme, pokud si sloveso *tener* ponechává svůj původní význam *mít, vlastnit*. Nedochází zde tedy ke splnění zásadní podmínky, kterou jsme definovali, a to, že konstrukce nefunguje jako jeden celek, nýbrž jako dvě samostatné plnovýznamové části.¹⁹

- *Tiene escondido el libro en su habitación. / Tiene el libro en su habitación.*

Dalším případem, kdy dochází k vyloučení spojení *tener + participium* jako slovesné perifráze je, pokud se *participium* neshoduje s předmětem slovesa *tener*. Jak demonstruje následující příklad, *participium prestado* se vztahuje k předmětu *coche* a ne k podmětu *yo*.

- *Hoy tengo el coche prestado, el mío está en el garaje.*

Aby spojení *tener + participium* mohlo fungovat jako slovesná perifráze, nelze ve větě nahradit *participium* adjektivem nebo adverbem.

- *Mi amiga me tiene preocupada. / Mi amiga me tiene intranquila.* (lze nahradit)

¹⁸ GÓMEZ TORREGO, L. Perífrasis verbales. Arcos/Libros, S.A., Madrid. 1988, s. 192

¹⁹ YLLERA FERNÁNDEZ, A. Las perífrasis verbales de gerundio y participio. In BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta (eds.). Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe. 1999., s. 3433

- *Tengo entendido que fue ella la que se marchó. / *Tengo – así, de este modo – que fue ella la que se marchó. (nelze nahradit)*

Participium v tomto případě vždy povinně stojí před předmětem. Nelze proto mezi „verbo auxiliar“ a „verbo auxiliado“ vložit další větné členy.

- *Os tenemos dicho que no lleguéis a esta hora. / *Os tenemos que no lleguéis a esta hora dicho.*

Ze syntaktického hlediska se sloveso *tener* pojí s participii tranzitivních sloves, tj. takových sloves, které vyžadují anebo částečně dovolují doplnění v podobě přímého předmětu. U těchto sloves také existuje opozice činného a trpného rodu.²⁰ Spojením slovesa *tener* a participia intransitivního slovesa by tak vznikly agramatické konstrukce. Z tohoto důvodu se pomocné sloveso *tener* nemůže pojit se slovesy *ser* ani *estar*.

- **Tiene llegados seis invitados.*
- **Teníamos crecidas ya varias plantas en el jardín.*
- **Tienen sido.*
- **Tienen estado.*

García Fernández (2006) ale uvádí dva příklady, u kterých se připouští spojení slovesa *tener* s participiem tranzitivního slovesa.²¹

- *Tienen viajado mucho por el extranjero.*
- *Tienen vivido mucho tiempo en España y por eso hablan tan bien español.*

Participium je nejčastěji tvořené slovesy, která vyjadřují duševní změnu či změnu stavu v abstraktním pojetí. Mezi tato slovesa patří například *pensar, decir, entender, oír, ver, encontrar, perder, pedir*, etc. Naopak nepřipouští kombinaci se slovesy vyjadřující duševní stav jako *querer, amar, odiar*.

- *Tengo pensado ir al cine la semana que viene.*

²⁰ ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup., s. 330

²¹ GARCÍA FERNÁNDEZ, L. Diccionario de perífrasis verbales. Gredos. 2006., s. 256

Tener + participium nemá žádná omezení, co se týče používání v časech. Přesto je ale pro vyjádření minulosti častější použití tvarů imperfekta než perfekta. V případě, že je perifráze více gramatikalizovaná, například při kladení důrazu nebo pokud je dílčím významem opakující se skutečnost, nepřipouští se složené tvary.

- **Te he tenido dicho que no hagas eso. / Te tengo dicho que no hagas eso.*

V některých případech je vazba *tener + participium* shodná s činným rodem vazby *estar + participium*.

- *Tienen preparado el examen. / El examen está preparado.*

García Fernández (2006) s odkazem na amerického hispanistu Kanyho uvádí, že v hispanoamerické variantě španělštiny, konkrétně pak na Yucatánu, sloveso *tener* nahrazuje ve složených časech sloveso *haber*.

- *Tengo trabajado mucho. / He trabajado mucho.*

Při překladu do češtiny není kladen takový důraz na výsledný stav, ale spíše na děj samotný a jeho vývoj.²²

- *Tengo visto mucho en esta vida. / Já už jsem toho v životě viděl.*

LLEVAR + PARTICIPIUM

Vazba *llevar + participium* označuje takové dovršené děje, kdy je znám počátek, ale ne konec, neboť opakující se děj stále pokračuje a může přinést nové výsledky. Zavadil – Čermák (2010) tyto děje charakterizují jako retrospektivně perspektivní.²³ Použití slovesa *llevar* nám tak naznačuje, že se děj bude pravděpodobně v budoucnosti znovu opakovat. Z tohoto důvodu jsou agramatické konstrukce, kdy je předmět doplněný neurčitým členem.

- *Llevo hechas treinta croquetas. / Llevo hechas treinta croquetas y en un ahora haré treinta más. / *Llevo hechas unas croquetas.*

²² ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup., s. 326

²³ Ibid.

Počátek děje může být zdůrazněn časovým vymezením s použitím předložky *desde*.

- *Desde las diez llevo hechas treinta croquetas.*

Nabývá-li participium významu adjektiva nebo může-li být adjektivem nahrazeno, o perifrázi se tak nejedná. Toto tvrzení můžeme demonstrovat na následujících příkladech.

- *Llevo hechas y perfectas treinta croquetas.*
- *Lleva mucho tiempo aburrido. / Lleva mucho tiempo así.*

Sloveso *llevar* se v této vazbě pojí s participiem tranzitivních sloves, a to pouze těch, které svým významem vyjadřují konkrétní hmatatelný výsledek, který je přímo ovlivněn predikátem. Pojí-li se se slovesy jako *pensar, decir, entender, oír, ver, encontrar, perder, pedir*, apod., je kladen důraz spíše na abstraktní význam, než na samotný fyzický akt. Naopak nepojí se se slovesy, která vyjadřují stav. Sloveso *llevar* už samo o sobě tento význam obsahuje.

- *Llevo oído ya muchas veces que te vas y sigues aquí.*
- **Llevo tenida mucha fiebre desde ayer. / Llevo – estoy con mucha fiebre desde ayer.*

Jelikož spojení *llevar + participium* označuje děje, které nejsou úplně ukončené, není možné ho používat v jednoduchém perfektu a ve složených časech. Naopak je možné ho doplnit dalšími modálními, temporálními či aspektuálními konstrukcemi, ale pouze pokud nevyjadřují opakovanost děje.

- *Para las tres podrá / va a / suele llevar hechas unas treinta páginas.*
- **Desde las tres viene llevando hechas treinta páginas.*

Čeština v těchto situacích využívá jiných prostředků, převážně lexikálních, které zdůrazňují opakovanost děje.

- *Lleva ganados cuatro juegos. / Vyhrál už čtyři kola.*

DEJAR + PARTICIPIUM

Spojení *dejar + participium* klade důraz na výsledek daného děje a zejména na jeho výsledný stav. Můžeme pozorovat i určitý odstup původce děje od děje samého.²⁴ Tato vazba je v současné španělštině ve funkci perifráze používaná poměrně málo a perifrastické využití se omezuje pouze na ty případy, kdy je přímým předmětem vedlejší věta podmíněná.

- *Dejé dicho que volvería a las nueve.*

I u tohoto spojení se jako perifráze vylučují ty případy, kdy participium může být nahrazeno jiným adjektivem či adverbem anebo je-li možné s ním odpovědět na otázku *cómo?*. Stejně jako u vazby *tener + participium*, i u *dejar + participium* musí participium předcházet předmětu a být tak v těsné kolokaci s pomocným slovesem. V opačném případě je věta gramaticky špatně.²⁵

- *Lo dejé preocupado. / Lo dejé nervioso.*
- *He dejado dicho que preparen una sala para la reunión. / *He dejado que preparen una sala para la reunión dicho.*

Perifráze *dejar + participium* také nepřipouští spojení s takovými vedlejšími větami, které zdůrazňují hlavní sdělení.

- *Dejé encargado que me lo trajeran a la oficina. / *Lo que dejé es encargado que me lo trajeran a la oficina.*

Kombinuje se s tranzitivními slovesy, převážně telickými. Neexistují omezení v použití časů perfektních či imperfektních, ale nejčastěji se s tímto spojením setkáme v předpřítomném čase jednoduchém. Nejčastěji se pojí se slovesy s významem rozkazu, sdělení apod.

- *He dejado avisado que no llegaría a tiempo.*

²⁴ Ibid.

²⁵ GARCÍA FERNÁNDEZ, L. Diccionario de perífrasis verbales. Gredos. 2006., s. 115

Dejar + participium je opakem pasivní rezultativní perifráze *quedar + participium*, které se budeme věnovat později, respektive vyjadřuje její výsledek.

García Fernández (2006) přebírá od Kanyho příklady využití této vazby v hispanoamerické španělštině místo minulého či předpřítomného času. V evropské španělštině se ale s touto záměnou nesetkáváme a její užití by bylo považováno za agramatické.

- *Antes de venir dejé tomado la leche. / Antes de venir tomé la leche.*

TRAER + PARTICIPIUM

Spojení *traer + participium* je na pomezí slovesné perifráze. Yllera Fernández ji za perifrázi dokonce nepovažuje. Tvrdí, že *participium* se v tomto případě vždy chová jako adjektivum.²⁶ V Mluvnici současné španělštiny (Zavadil – Čermák, 2010) nicméně mezi perifrázemi zařazená je a rezultativnost je v tomto případě orientována retrospektivně.²⁷ *Participium* je převážně odvozeno od sloves vyjadřující nějaké emoce, například *preocupar*, *asustar*, *enloquecer*, *entusiasmar* apod. Mezi nejpoužívanější spojení patří dle Garcíi Fernández (2006) *traer frito*.

- *María nos trae preocupada con la noticia.*
- *Los deberes lo traen frito.*

3.2. Pasivní perifráze rezultativní

Druhá skupina rezultativních perifrází vyjadřuje rezultativnost pasivní. Řadíme sem konstrukce *estar + participium*, *quedar + participium*, *venir + participium*, *ir + participium*, *andar + participium*, *salir + participium*, případně taková spojení, kdy se pomocné sloveso blíží jednomu z těchto sloves, např. *hallarse*, *encontrarse*, *resultar*, *verse*, apod.²⁸ *Participium* u těchto vazeb vychází nejčastěji z intransitivních sloves, na rozdíl od rezultativnosti aktivní.

Perifráze, které řadíme do skupiny rezultativně-pasivních perifrází, vyjadřují pasivní výsledek stavu děje, který by mohl být vyjádřen rezultativně-aktivní konstrukcí.

²⁶ YLLERA FERNÁNDEZ, A. Las perífrasis verbales de gerundio y participio. In BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta (eds.). Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid: Espasa Calpe, 1999., s. 3438

²⁷ ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup., s. 326

²⁸ Ibid. 328

ESTAR + PARTICIPIUM

Vazba *estar* + *participium* patří mezi nejobvyklejší, stylisticky neutrální a bezpříznakové. Je pasivním opakem aktivní perifráze *tener* + *participium* a určuje výsledek děje, jehož význam nese *participium*. Pro srovnání můžeme uvést vazbu *ser* + *participium*, která vyjadřuje samotný pasivní děj.

I u této vazby se běžně setkáme s případy, kdy *participium* funguje samostatně a jako adjektivum.

- *Los exámenes están listos desde ayer.*

Estar + *participium* se nekombinuje se slovesy vyjadřujícími náladu, neboť v sobě nenesou význam výsledného stavu. Mezi tato slovesa řadíme *temer*, *querer*, *amar*, *odiar*, apod.

Přestože trpný rod je i u intransitivních sloves vyjadřován spojením *ser* + *participium*, existují slovesa, která použití v této vazbě vylučují a pojí se výhradně s *estar*. Mezi tato slovesa pak řadíme *arrepentirse*, *cansarse*, *casarse*, *establecerse*, *equivocarse*, *situarse*, *aburrirse*, *asustarse*, *enfadarse*, *interesarse*, *preocuparse*, apod.

- *María está casada.* / **María es casada.*

Některá tranzitivní slovesa se nemohou vyskytovat ve vazbě *ser* + *participium*, proto se u nich připouští spojení s *estar* pro vyjádření trpného rodu. García Fernández (2006) sem řadí slovesa, která daný děj rozšiřují anebo mu dodávají dílčí význam a slovesa, která v sobě skrývají další dílčí děj. Mezi první skupinu řadí *amenazar*, *causar*, *dirigir*, *vigilar*, apod.. Mezi druhou skupinu pak slovesa *comprar*, *construir*, *cortar*, *destruir*, *pintar*, apod.²⁹

- *El trabajo en este momento está amenazado por serios problemas financieros.* / **El trabajo en este momento ha sido amenazado por serios problemas financieros.*
- *La pared está pintada. (...por cinco pintores)* / **La pared ha sido pintada.*

²⁹ GARCÍA FERNÁNDEZ, L. Diccionario de perífrasis verbales. Gredos. 2006., s. 144

Vazba *estar + participium* se běžně používá ve všech časech, ale netvoří rozkazovací způsob. Pokud se sloveso *estar* vyskytuje v přítomném čase jednoduchém, blíží se tak svým významem vazbě *ser + participium*, je-li sloveso *ser* v minulém čase složeném.³⁰

- **Estáte castigado (por tu madre).*
- *Está prohibido por la ley. / Ha sido prohibido por la ley. / Se ha prohibido por la ley.*

Často se vyskytuje i v různých modálních vazbách. Je možná i kombinatorika s pomocnými výrazy jako *ir + infinitiv*, *ir + gerundium* či se slovesy *soler*, *haber*, *haber de*.

- *Los exámenes van a estar corregidos en dos semanas.*
- *Los exámenes suelen estar corregidos dos semanas después.*

QUEDAR + PARTICIPIUM

Quedar + participium je opakem aktivní perifráze *dejar + participium*, určitým způsobem odpovídá i na děje vyjádřené i dalšími vazbami s *llevar + participium* a *traer + participium*. Vyjadřuje terminativně-ingresivní výsledek děje, kdy je důraz kladen na jeho počátek. Zejména v použití v perfektních časech se tak významově blíží spíše *ser + participium* než vazbě s *estar*.

- *Queda dicho entonces que no volveremos por aquí. / Dejamos dicho entonces que no volveremos por aquí.*

Je-li ve větě možné zdůraznit či zintenzivnit význam participia jinými členy, nejedná se o perifrázi. Participium se bude v těchto případech chovat jako adjektivum.

- *La situación quedó muy afectada por las nuevas circunstancias.*

Podobných významů nabývají i vazby *resultar + participium* nebo *salir + participium*. Od *quedar + participium* se liší tím, že v sobě nesou i sekundární význam děje, který je překvapující, šokující nebo náročný.

- *Salió elegido en la asamblea.*

³⁰ Ibid.

VENIR + PARTICIPIUM

Spojení *venir + participium* se významově blíží vazbě *estar + participium*, jeho užití je ale v současné mluvené španělštině velmi omezené a jedná se spíše o knižní obrat. García Fernández (2006) o zařazení této vazby mezi slovesné perifráze pochybuje.

- *La maleta venía cerrada con una cadena.*

IR + PARTICIPIUM

Ir + participium vyjadřuje takové výsledky děje, které nejsou uzavřené a stále pokračují a je tak opakem aktivní rezultativní perifráze *llevar + participium*. Participium je v tomto případě odvozeno od tranzitivních sloves. Sloveso *ir* je v tomto případě plně gramatikalizované a nevyjadřuje pohyb. Využití této vazby je zejména knižní.

- *Van hechas treinta croquetas.*

ANDAR + PARTICIPIUM

Spojení *andar + participium* vyjadřuje výsledky dějů, které mají dynamický průběh. Tímto významovým zabarvením se liší od neutrálního *estar + participium*. *Andar + participium* se řadí mezi knižní výrazy.

Většina autorů toto spojení považuje za perifrázi, pokud se participium shoduje s podmíněm *andar*.

- *María anda enamorada.*

SALIR + PARTICIPIUM

Tato vazba zdůrazňuje výsledky dějů, které jsou úplně dovršeny a je možné ji kombinovat pouze se slovesy, které v sobě významově nesou změnu stavu jako *elegir, premiar, favorecer, perjudicar*, apod. Sloveso *salir* v tomto případě ztrácí svůj význam pohybu a blíží se významově slovesu *resultar*.

- *Juan salió elegido presidente de la asociación.*

4. Rezultativní perifráze v portugalštině

V portugalštině, stejně tak jako ve španělštině, se pojmem rezultativní konstrukce označují takové děje, které trvají jako výsledek nějaké změny stavu, místa anebo vlastnictví. V portugalských gramatikách se nejčastěji setkáváme pouze s pojmem *orações passivas resultativas*, pasivní věty rezultativní, a nejčastěji jsou srovnávány a vymezovány vůči trpnému rodu.³¹ Na rozdíl od trpného rodu, který vyjadřuje spíše konkrétní část, kdy změna děje probíhá, pasivní rezultativní konstrukce vyjadřují konečný stav. Srovnání ilustrujme na následujících příkladech.

- *As joias da Coroa ficaram depositadas na Torre de Londres.* (rezultativní konstrukce)
- *As joias da Coroa foram depositadas na Torre de Londres.* (trpný rod)

Mezi konkrétní konstrukce patří *ficar + participium* a *estar + participium*. Mezi méně obvyklé konstrukce můžeme zařadit *sair + participium* či *resultar + participium*. Jaroslava Jindrová (2012) mezi konstrukce s rezultativním významem povahy slovesného děje také řadí konstrukci *vir + a + infinitiv*.

Naopak mezi aktivní rezultativnost bychom mohli zařadit vazbu *ter + participium* a *levar + participium*.

FICAR + PARTICIPIUM

Jako pomocné sloveso v portugalštině nejčastěji figuruje sloveso *ficar*, které se pojí s participiem plnovýznamových sloves. Vazba *ficar + participium* se tak formálně shoduje s tím, jak jsme si vymezili pojem perifráze v první kapitole. K tomu, aby mohla fungovat jako perifráze rezultativní, je třeba ještě vymezit několik dalších podmínek.

Nepojí se s výrazem *estar (a)*. Vzniklé věty by tak byly agramatické.

- *Quando a polícia chegou, a vítima do assalto, estava a ser ferida (pelos assaltantes).*
(trpný rod, spojení *estava a ser ferida* je gramaticky správné)
- **Quando a polícia chegou, a vítima do assalto ficou ferida.* (rezultativní konstrukce, spojení *estava a ficar ferida* by bylo agramatické)

³¹ Gramática do português, Vol. I., Fundação Calouste Gulbenkian. Gráfica de Coimbra. 2012, s. 440

Rezultativní perifráze nepřipouští vyjádření původce děje, který by tak významově rozšiřoval sloveso v participiu. Původce děje se běžně vyjadřuje u trpné rodu předložkou *por*.

- **As joias da Coroa ficaram depositadas na Torre de Londres por soldados das forças especiais.*

Stejně tak není možné kombinovat tuto perifrázi s adverbii, které odkazují na původce děje, nelze ji kombinovat s vedlejšími větami účelovými ani s předložkovými vazbami, jež vyjadřují způsob.³² U trpného rodu to naopak lze. Rozdíl si opět ilustrujeme na následujících příkladech.

- *O exemplo foi corrigido propositadamente (pelo autor).* (trpný rod) / **O exemplo ficou corrigido propositadamente.*
- *O exemplo foi corrigido para evitar confusões.* (trpný rod) / **O exemplo ficou corrigido para evitar confusões.*
- *O exemplo foi corrigido como uma caneta.* (trpný rod) / **O exemplo ficou corrigido com uma caneta.*

Dalším znakem, který zde odlišuje rezultativní konstrukce od trpného rodu ze syntaktického hlediska, je použití pravidelného či nepravidelného přičestí. V portugalštině některá slovesa tvoří dvě formy přičestí, z nichž jedno je pravidelné a druhé nepravidelné. Například u slovesa *concluir* (dojít k závěru) se za pravidelný tvar považuje *concluído* a nepravidelný *concluso*. Stejně tak si můžeme uvést příklady dalších sloves *submergir* (ponořit) – *submergido/submerso* nebo *prender* (chytit) – *prendido/preso*. V mnoha případech je nepravidelná forma shodná s tvarem adjektiva.

U těch sloves, která tvoří pravidelné i nepravidelné přičestí minulé, se pravidelného tvaru používá pro vyjádření trpného rodu a naopak nepravidelného tvaru se spíše používá u rezultativních perifrází. U některých sloves, například *cegar*, je použití nepravidelného tvaru povinné.³³

- *O fuzileiro ficou *cegado/cego em consequência dos estilhaços da bomba.*

³² Ibid., s. 441

³³ Ibid., s. 442

Také z důvodu, že se někdy tvar nepravidelného participia shoduje s tvarem adjektiva, stejně tak jeho užití, je i u portugalštiny diskutabilní, zda se tyto konstrukce dají označit za perifráze. Gramática do português (2012) dokonce uvádí, že jsou tyto konstrukce někdy označovány jako podskupina pasivních vět adjektivních, *orações passivas adjetivais*. Toto označení se opírá o fakt, že je možné k participiu souřadně přiřadit i jiné adjektivum, což při vyjádření trpného rodu nelze.

- *O caldo ficou perfumado e saboroso. / *O caldo foi perfumado e saboroso pelo cozinheiro.*

Ficar + *participium* zároveň označuje děje, kdy je kladen důraz výsledný stav, který trvá nějakou dobu. Tuto temporální rovinu je možné zdůraznit i příslovci či příslovečnými určeními času, které výsledný stav časově omezují.

- *A porta ficou fechada enquanto durou a tempestade.*

ESTAR + PARTICIPIUM

Vazba *estar* + *participium* je v mnoha případech v přítomném čase významově shodná jako vazba *ficar* + *participium* v jednoduchém perfektu. Svůj rezultativní charakter nabývá právě v přítomném čase, pokud se pojí se slovesy intranzitivní povahy.

- *O Jorge ficou bêbado. / O Jorge está bêbado.*

Je-li výsledek děje blíže určen předložkou času *em x tempo*, významově se liší při použití s perifrází *estar* + *participium* a *ficar* + *participium*. S vazbou *estar* + *participium* určuje časový horizont, za jak dlouhou dobu děj nastane. Naopak u druhé vazby *ficar* + *participium* určuje zbývající dobu, během které dojde k dovršení děje. V češtině se tento významový rozdíl přeloží použitím odlišných předložek.

- *O jantar está servido em 30 minutos. / Večeře bude podávána za třicet minut.*
- *O jantar fica servido em 30 minutos. / Večeře bude podávána do třiceti minut.*

Samotné sloveso *estar* má v participiálních konstrukcích funkci zejména jako sloveso pomocné a ztrácí tak svůj prvotní význam. Na rozdíl od slovesa *ser*, které v participiálních

konstrukcích funguje jako sloveso kopulativní, jež vyjadřuje děje stabilní a obecné. Tyto děje se mohou také označovat jako děje atelické. Naopak sloveso *estar* má schopnost vyjadřovat děje telické. To znamená takové děje, které jsou úplné a mají jasný koncový bod.³⁴ Rozdíl si ilustrujeme na následujícím příkladu spolu s překladem do češtiny, kde se přikláníme k použití nedokonavého slovesa v prvním případě a dokonavého v případě druhém.

- *O livro é traduzido para espanhol.* / Kniha je překládána do španělštiny.
- *O livro está traduzido para espanhol.* / Kniha je přeložena do španělštiny.

Pro srovnání ještě zmíníme vazbu *ser + participium*, která není považována za perifrázi, jelikož významově převažuje pojetí dějové, nedokonavé, nikoliv rezultativní, dokonavé. Tento rozdíl je jasně patrný v přítomném čase. Naopak v čase minulém není tento rozdíl ve vidu zcela jasný.

- *O jantar é preparado.* / Večeře je připravována.
- *O jantar foi preparado.* / Večeře byla připravena.

Jelikož vazba *estar + participium* vyjadřuje děje telické, není úplně možné použití v imperfektu, které samo o sobě vyjadřuje časově neohraničené děje.

SAIR + PARTICIPIUM, RESULTAR + PARTICIPIUM

Perifráze *sair + participium* a *resultar + participium* zdůrazňují, stejně jako ve španělštině vazby *salir + participium* a *resultar + participium*, výsledky dějů, které jsou úplně dovršeny. Dovršenost děje a jeho výsledek je také zintenzivněna právě výběrem slovesa *sair* nebo *resultar*.

- *O Pedro saiu elegido vereador.*

VIR + A + INFINITIV

Vazba *vir + a + infinitiv* nese také povahovědějový význam rezultativní. Označují takové terminativní děje, které jsou sice dovršené, ale mluvčí použitím této konstrukce

³⁴ SVOBODOVÁ, I. Morfologie současného portugalského jazyka II. Sloveso. Masarykova univerzita. 2010., s. 28

vyjadřuje, že k dovršení došlo po nějakém čase. V češtině k překladu použijeme slova *dokonce* či *nakonec*. Význam této fráze je tak značně příznakový.

- *Isto vem a custar uns mil euros.* / Nakonec to stojí tisíc euro.

Kombinace této konstrukce se slovesem *ser* se významově blíží výrazům, kde jako pomocné sloveso funguje *tornar-se*. To se nejčastěji pojí se substantivy anebo adjektivy.

- *Ela veio a ser famosa.* / Ela tornou-se famosa.

Brazilská portugálština oproti té evropské dává přednost použití gerundia místo infinitivu. Tato vazba by se tak skládala ze slovesa *vir* + *gerundium*.

- *A campanha política vem custando muito caro ao país.*

Evanildo Bechara (1992) tuto konstrukci řadí mezi modální konstrukce s pomocným slovesem (tj. *vir*) s významem rezultativním.

TER + PARTICIPIUM

U vazby *ter* + *participium* je nutné vymezit takové případy, kdy se jedná o složený minulý čas. Ten na rozdíl od španělštiny nevyjadřuje děje již skončené, a to ani po výrazech typu *esta manhã* nebo *esta tarde*, ale naopak děje, které nastaly v minulosti a zasahují do přítomnosti.

Abychom mohli mluvit o této vazbě jako rezultativní perifrázi, musí být splněny dvě podmínky. První podmínkou je, že se předmět nachází mezi pomocným slovesem *ter* a participiem. Druhou podmínkou je, že se tvar participia shoduje v rodě a čísle s předmětem.

Stejně jako španělské *tener* + *participium* je tato vazba považována za stylisticky neutrální.

- *Tenho a comida prepada.* / **Tenho a comida preparado.*
- *Já tenho as cartas escritas.* / **Já tenho as cartas escrito.*

LEVAR + PARTICIPIUM

Stejně jako španělská vazba *llevar + participium*, její portugalský protějšek *levar + participium* označuje děje retrospektivně perspektivní, kdy se děj bude v budoucnosti pravděpodobně opakovat. Tuto perifrázi řadíme už mezi perifráze s aktivní rezultativností.

- *Leva traduzido trinta páginas.*

Počátek děje může být zdůrazněn předložkou *desde*.

- *Desde ontem leva traduzido trinta páginas.*

5. Srovnání rezultativních perifrází ve španělštině a portugalštině

Španělština i portugalština se řadí do stejné skupiny románských jazyků. Přestože jsou si tyto jazyky v mnohém velmi podobné, španělština se považuje za jazyk více kodifikovaný. Proto lze u většiny námi sledovaných konstrukcí poměrně jasně interpretovat jejich význam. Naopak portugalština je jazykem méně kodifikovaným a nalézáme případy, kdy význam značně kolísá a je mnohdy ovlivněn zejména širším kontextem.

5.1. Srovnání terminologie a rozdělení perifrází v obou jazycích

Co se týče terminologie, v češtině jsme vycházeli z termínů používaných v Mluvnici současné španělštiny od B. Zavadila a P. Čermáka (2010). Ve španělštině a portugalštině jsme se u některých výrazů setkali s různými překlady u několika autorů. Následující tabulka uvádí přehled španělské a portugalské terminologie autorů, kterých jsme využívali při této práci.

Český termín	Španělský termín	Portugalský termín
pomocné sloveso	<i>verbo auxiliar</i> : Gómez Torrego; Allarcos Llorach	<i>verbo auxiliar</i> : Evanildo Bechara; Gramática do português (2012) <i>verbo principal</i> : Evanildo Bechara
slovesné perifráze	<i>perífrasis verbales</i> : Luis García Fernández <i>construcciones perifrasticas</i>	<i>perífrases verbais</i> : Gramática do português (2012) <i>locuções verbais</i> : Evanildo Bechara
aktivní rezultativní perifráze	<i>perífrasis activa</i> : Gómez Torrego	-
pasivní rezultativní perifráze	<i>perífrasis pasiva</i>	<i>orações passivas resultativas</i> : Gramática do português (2012) <i>passivas adjetivais</i> : Gramática do português (2012)

Tabulka 4 Srovnání terminologie
Zdroj: vlastní

S portugalským pojmem pro aktivní rezultativní perifráze jsme se nesetkali. V přehledu jsme sice několik perifrází do této skupinu zařadili, a to *ter + participium* a *levar +*

participium, nicméně v námi využitých zdrojích byly označovány jako *oração não passiva*, čili *nepasivní konstrukce*.

V následující tabulce uvedeme aktivní a rezultativní perifráze, které jsme charakterizovali u obou jazyků.

	Španělština	Portugalština
rezultativnost aktivní	<i>tener + participium</i> <i>llevar + participium</i> <i>dejar + participium</i> <i>traer + participium</i>	<i>ter + participium</i> <i>levar + participium</i>
rezultativnost pasivní	<i>estar + participium</i> <i>quedar + participium</i> <i>venir + participium</i> <i>ir + participium</i> <i>andar + participium</i> <i>salir + participium</i>	<i>estar + participium</i> <i>ficar + participium</i> <i>resultar + participium</i> <i>sair + participium</i> <i>*vir + a + infinitiv</i>

Tabulka 5 Přehled rezultativních perifrází ve španělštině a portugalštině
Zdroj: vlastní

Jak je vidět, ve španělštině jsme identifikovali více rezultativních perifrází, a to zejména z toho důvodu, že existuje již vypracovaný přehled těchto konstrukcí. V publikacích českých hispanistů problematiku rezultativních perifrází zmiňují Zavadil-Čermák v Mluvnici současné španělštiny, z jejichž přehledu jsme primárně vycházeli. U španělských hispanistů jsme se s poměrně přehledným rozdělením setkali v *Gramática descriptiva de la lengua española*.³⁵ Yllera Fernández participiální konstrukce dělí na dvě skupiny podle toho, zda se pomocné sloveso pojí s participiem tranzitivního nebo intransitivního slovesa. První zmíněné odpovídá námi uvedeným aktivním perifrázím, druhé naopak pasivním perifrázím.

Bohužel jsme se nesešli se zdrojem, který by rezultativní perifráze v portugalštině klasifikoval dle námi zvoleného modelu. Nicméně se tímto tématem, byť ne v samostatných studiích, zabývají zejména autoři v *Gramática do português* (2012) a Evanildo Bechara. U českých portugalistů jsme zmínku o rezultativních perifrázích našli u Jaroslavy Jindrové a Ivy Svobodové. Henrique Barroso Fernandes pak rozděluje slovesné perifráze do šesti kategorií podle povahy slovesného děje, jednou z nich jsou právě perifráze vyjadřující výsledek. Tyto

³⁵ YLLERA FERNÁNDEZ, A. Las perífrasis verbales de gerundio y participio. In BOSQUE, Ignacio – DEMONTE, Violeta (eds.). *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe. 1999., s. 3424

kategorie jsou (český překlad jsme převzali od J. Jindrové): kategorie pohled (*visão*), kategorie fáze (*fase*), kategorie kolokace (*colocação*), kategorie opakování (*repetição*), kategorie trvání (*duração*), kategorie výsledek (*resultado*) a kategorie dovršení/dokonání (*cumprimento/acabamento*).³⁶

5.2. Srovnání použití participia v resultativních perifrázích v obou jazycích

V první kapitole jsme si resultativní perifráze charakterizovali jako konstrukce, které vyjadřují ukončenost a završenost děje, kdy výsledný stav trvá i dále do budoucnosti. Tyto perifráze jsou tvořeny pomocným slovesem a participiem významového slovesa. U obou jazyků se setkáváme s označením *participio pasado* ve španělštině, resp. *participio pasado* v portugalštině, v české terminologii se často uvádí překlad *příčestí minulé*.

Existují slovesa s pravidelným participiem, které je odvozeno dle slovesné třídy: *-ado* (u sloves končící na *-ar*) a *-ido* (u sloves končící na *-er* a *-ir*), a to jak u španělštiny, tak portugalštiny. Některá slovesa ale tvoří participium nepravidelně, které se vyvinulo z již nepravidelných, tzv. silných, tvarů v latině.³⁷ Příklady pravidelného a nepravidelného participia uvádíme v následující tabulce.

	Pravidelné participium	Nepravidelné participium
španělština	<i>llegar – llegado</i> <i>comer – comido</i> <i>partir – partido</i>	<i>abrir – abierto</i> <i>cubrir – cubierto</i> <i>decir – dicho</i>
portugalština	<i>chegar – chegado</i> <i>ler – lido</i> <i>corrigir – corrigido</i>	<i>abrir – aberto</i> <i>escrever – escrito</i> <i>dizer – dito</i>

Tabulka 6 Pravidelné a nepravidelné participium ve španělštině a portugalštině
Zdroj: vlastní

Uvedená slovesa s nepravidelným participiem tvoří pouze tento tvar. Existují ale také slovesa, u kterých se setkáme s dvojím příčestím minulým. To znamená, že dané sloveso

³⁶ BARROSO FERNANDES, H. *Expressão perifrástica da categoria gramatical verbal aspecto em português contemporâneo (I)*. Separata da Revista Diacritica. Braga. 1990, s. 21-22.

³⁷ ZAVADIL, B. – ČERMÁK, P. *Mluvnice současné španělštiny*. Lingvisticky interpretační přístup., s. 342

disponuje tvary pro participium jak pravidelnými, tak i nepravidelnými. Viz příklady v následující tabulce.

	Sloveso	Pravidelný tvar	Nepravidelný tvar
španělština	elegir	elegido	electo
	freír	freído	frito
	imprimir	imprimido	impreso
	prender	prendido	preso
	proveer	proveído	provisto
portugalština	entregar	entregado	entregue
	expresar	expresado	expreso
	limpar	limpado	limpo
	salvar	salvado	salvo
	submergir	submergido	submerso

Tabulka 7 Slovesa s dvojím přičestím
Zdroj: vlastní

Rozdíl ale nastává v jejich využití. Ve španělštině u těchto sloves funguje nepravidelné participium jako lexikalizované adjektivum a v použití s pomocnými slovesy (např. *estar*, *tener*, *salir*) netvoří rezultativní perifrázi. Nepravidelné participium se tak používá ve funkci přívlastku a jmenné části verbonominálního predikátu či doplňku.³⁸

- *El traje está limpio.*

V portugalštině je situace trochu jiná. Použití pravidelného nebo nepravidelného participia záleží jednak na výběru pomocného slovesa, ale i na druhu větné konstrukce. Nepravidelného tvaru se spíše používá právě u rezultativních perifrází, na rozdíl od použití tvaru pravidelného u trpného rodu, který se rezultativním perifrázím významově blíží.³⁹

- *O veículo foi submergido pela torrente.* (trpný rod)
- *O veículo ficou submerso na torrente.* (rezultativní perifráze)

³⁸ Ibid.

³⁹ Gramática do português, Vol. I., Fundação Calouste Gulbenkian. Gráfica de Coimbra. 2012, s. 442

5.3. Významové srovnání rezultativních perifrází v obou jazycích

V obou jazycích jsou více frekventované pasivní rezultativní perifráze. Výběr pomocného slovesa může zintenzivnit či jinak výrazově zabarvit plnovýznamové sloveso v participiu jako například vazby se slovesy *salir*, *andar*, *venir* ve španělštině nebo se slovesy *resultar*, *sair* v portugalštině. Naopak mezi neutrální a stylisticky nezabarvené pasivní perifráze v obou jazycích řadíme vazbu se slovesem *estar*. V portugalštině bychom sem ještě zařadili vazbu se slovesem *ficar* a *ter*, ve španělštině *tener*. Význam slovesa *ficar* se zde sice blíží významu *stát se*, nicméně rozšířenost a hojné použití této vazby ji také řadí mezi stylisticky neutrální. V tomto případě ji nelze srovnávat se španělským protějškem *quedar*, jelikož použití těchto sloves je v obou jazycích odlišné.

Použití *estar* + *participium* se v obou jazycích shoduje a rezultativnosti nabývají zejména v přítomném čase. Ani v jednom jazyce nelze *estar* + *participium* použít v rozkazovacím způsobu. Jelikož vyjadřuje děje telické, tedy děje ukončené, nelze tuto vazbu použít v imperfektu. Použije-li se v jednoduchém perfektu, vyjadřuje děj od svého počátku do konce. Ve větě proto nesmí figurovat výrazy, které by daný děj nějakým způsobem časově omezovaly. Ilustrujme na příkladu ze španělštiny ve srovnání se slovesem *ser*. Vazba se slovesem *ser* klade důraz na konkrétní časový okamžik, ve kterém se děj v minulosti odehrál.⁴⁰

- **La región estuvo ocupada en ese día.*
- *La región fue ocupada en ese día.*

Některé konstrukce si jsou navzájem významově blízké. Například *estar* + *participium* s *quedar* + *participium* ve španělštině a *ficar* + *participium* v portugalštině. Další dvojicí představují ve španělštině vazby *salir* + *participium* a *resultar* + *participium*, v portugalštině pak *sair* + *participium* a *resultar* + *participium*.

Ve španělštině jsme také identifikovali vazby knižní. Patří sem konstrukce se slovesy *venir*, *andar* a *ir*.

Opakem pasivních perifrází rezultativních jsou perifráze aktivní. Významově shodné vazby jsme našli dvě, a to španělskou *llevar* + *participium* a portugalskou *levar* +

⁴⁰ GARCÍA FERNÁNDEZ, L. Diccionario de perífrasis verbales. Gredos. 2006., s. 145

participium, resp. portugalskou *tener + participium* a *ter + participium*. První dvojice shodně označuje takové dovršené děje, které mohou přinést nové výsledky. Tato vazba ale nepatří mezi velmi frekventované ani v jednom jazyku.

Ve španělštině je nejfrekventovanější aktivní rezultativní perifrází *tener + participium*, které je také stylisticky neutrální a nemá žádná omezení pro použití v časech. Zároveň je aktivním protějškem *estar + participium*. Participium je u této vazby nejčastěji tvořené slovesy typu *pensar, decir, entender* apod. Portugalský protějšek *ter + participium* se pak liší tím, že předmět stojí mezi pomocným slovesem *ter* a participiem, které se v rodě a čísle s předmětem shoduje.

6. Korpusová analýza

6.1. Charakteristika jednotlivých korpusů

V této části práce budeme využívat několik jazykových korpusů. Nejvíce budeme pracovat s paralelním korpusem InterCorp a některé vybrané výrazy budeme zkoumat i v jednojazyčných korpusech. Nejprve si jednotlivé korpusy popíšeme.

6.1.1. InterCorp

Paralelní korpus InterCorp obsahuje databázi textů z celkem 39 jazyků, které tvoří jednotlivé subkorporusy, a to včetně španělštiny a portugalštiny. Je součástí projektu Český národní korpus a první verze byla zpřístupněna v roce 2008. Pivotním jazykem paralelního korpusu InterCorp je čeština, tzn. že všechny dostupné texty jsou zarovnávány vůči ní. Je třeba brát v úvahu skutečnost, že některé texty jsou přímými překlady, jiné zase spojuje to, že jsou překladem téhož textu. I přesto ale považujeme InterCorp za velmi užitečný nástroj ke konfrontování teoretických závěrů.

Nejnovější verze číslo devět obsahuje téměř 1,5 miliardy slov. Od minulých verzí se liší zejména vyšším počtem anotovaných a lemmatizovaných jazyků. Struktura InterCorpu je nestejnorodá: vedle tzv. jádra, tvořeného beletristickými a odbornými texty, existují tzv. kolekce, zahrnující právní, administrativní a žurnalistické texty (Acquis communautaire, EuroParl) a materiál z databáze filmových titulků.⁴¹

InterCorp je považován za korpus referenční, nemůžeme ho ale označit za reprezentativní, resp. vyvážený korpus daného jazyka, a to právě kvůli jeho výše popsané struktuře.

Následující tabulka uvádí přehled velikostí námi zkoumaných jazykových subkorporusů, konkrétně španělštiny, portugalštiny a češtiny.

⁴¹ Více na www.korpus.cz

Počet slov (tisíce)	Celkem	Jádro	Acquis c.	Syndicate	Presseuro p	EuroParl	Titulky
španělština	105 716	19 310	27 001	4 324	2 816	15 885	36 378
portugalština	94 454	2 605	28 602	369	2 999	16 484	43 391
čeština	186 602	96 956	20 303	3 416	2 315	12 922	50 602

Tabulka 8 Přehled složení španělského, portugalského a českého korpusu
Zdroj: InterCorp

Ve španělském i portugalském subkorpusu jsou zastoupeni autoři jak ze Španělska, resp. Portugalska, tak i z Latinské Ameriky. Z tabulky je patrné, že španělský a portugalský subkorpus se liší svým složením. Přestože rozdíl v celkovém počtu slov není zase tak markantní, rozdíl v počtu slov v jádru, tedy v beletristických textech, je poměrně vysoký. Španělský subkorpus je ale z románských jazyků největší.

6.1.2. Španělské jednojazyčné korpusy

Na stránkách Španělské královské akademie jsou k dispozici korpusy španělského jazyka. CREA (Corpus de Referencia del Español Actual) je jednojazyčný, synchronní a referenční korpus, který obsahuje přes 170 miliónů slov. Dostupné texty pochází od autorů ze všech hispánsky mluvících zemí z období mezi rokem 1974 a rokem 2004 a jsou rozděleny podle témat a typu. Velmi užitečné je, že tento korpus obsahuje jak texty psané, ať už beletristické knihy, odborné publikace, časopisy a noviny nebo právní texty, tak i transkripce mluvených projevů, nejčastěji z rádia a televize.⁴²

Je možné vyhledávat i ve starších textech, které byly vydány do roku 1974, a to konkrétně v diachronním korpusu CORDE. Tento korpus ale není pro účely této práce směrodatný, proto ho v naší analýze nebudeme využívat a zaměříme se na korpusy, které odrážejí současný jazyk.

Nejnovějším korpusem, kterým se Španělská královská akademie zabývá je referenční korpus španělštiny 21. století, který se jmenuje CORPES XXI (Corpus del Español del Siglo XXI). Stejně jako korpus CREA obsahuje psané texty, ale i transkripce mluvených projevů z celého španělsky mluvícího světa, včetně textů z Filipín a Rovnickové Guiney. Obsahuje 25 miliónů slov a zahrnuje období mezi roky 2001 a 2012, k dispozici je od roku 2013. Došlo také k rozvoji technických parametrů a byly doplněny možnosti vyhledávání. V korpusu CORPES XXI je možné využívat nových či vylepšených nástrojů vyhledávání, včetně

⁴² Více na <http://www.rae.es/recursos/banco-de-datos/crea>

lemmatizace a mnohých logických operátorů, které umožňují precizněji zadávat dotazy než v předešlých verzích.⁴³

6.1.3. Portugalský jednojazyčný korpus

Co se týče portugalského jazyka, budeme pracovat s korpusem Corpus do Português, který byl jako projekt zahájen v roce 2004. V roce 2015 byla spuštěna další verze, proto máme k dispozici dvě databáze dat. Původní korpus obsahuje 45 miliónů slov z období 1200 až 1900 a zahrnuje texty beletristické, akademické, texty z novin a časopisů, ale i záznamy mluvené portugalštiny. Výsledky hledání by tedy spíše odpovídaly historické portugalštině.⁴⁴

Novější verze označovaná jako Corpus do Português – Dialetos je mnohem rozsáhlejší. Obsahuje přes miliardu slov a texty pochází z Portugalska, Brazílie, Angoly a Mozambiku a jsou mnohem mladší než ty v původní verzi. Tato verze obsahuje texty do roku 2013 a umožňuje porovnávat výsledky hledání podle geografického kritéria. My se zaměříme zejména na rozdíly mezi evropskou a brazilskou portugalštinou a budeme využívat právě tuto novější verzi, která více odráží současný jazyk.⁴⁵

6.2. Popis metodologie

V teoretické části jsme se zabývali zejména popisem formálních prostředků a teoretické klasifikaci rezultativních konstrukcí. V této druhé části se budeme zabývat porovnání těchto teoretických závěrů s praktickými příklady na základě vyhledávání v paralelních a jednojazyčných korpusech, které jsme si právě charakterizovali.

Analýzu rozdělíme na několik částí. Nejprve se budeme samostatně věnovat vybraným rezultativním perifrázím ve španělštině, konkrétně budeme pracovat s *tener + participium*, *llevar + participium*, *estar + participium* a *salir + participium*. V portugalštině budeme pracovat s rezultativními vazbami *ter + participium*, *ficar + participium* a *sair + participium*.

V paralelním korpusu se budeme zaměřovat také na odlišení rezultativních perifrází od verbonominálních konstrukcí, tedy těch, kdy se pomocné sloveso pojí se substantivem. Zadávat dotaz budeme v několika krocích. Nejprve si z jednotlivých subkorpusů vydělíme taková spojení, která budou tvořena lemmatem daného pomocného slovesa a druhým

⁴³ Více na <http://www.rae.es/recursos/banco-de-datos/corpes-xxi>

⁴⁴ Více na <http://www.corpusdoportugues.org/xp.asp?c=2>

⁴⁵ Více na <http://www.corpusdoportugues.org/xp.asp?c=3>

výrazem, který omezíme značkou (tagem) tvaru přičestí minulého. Ve druhém kroku budeme zadávat dotaz sestávající ze dvou lemmat, přičemž lemma druhého slovesa, tedy tvar konkrétního pomocného slovesa, bude ještě specifikován značkou přičestí minulého. Takto zvolený postup nám umožní identifikovat nejčastěji se vyskytující slovesa v participiu a zároveň podrobněji analyzovat konkrétní vazby z pohledu zařazení v typu textu či frekvence slovních tvarů.

Dále se zaměříme na překlad do češtiny, a to u těch konstrukcí, které v InterCorpu určíme jako rezultativní. U španělštiny a portugalštiny je naše vyhledávání omezeno pouze na rezultativní konstrukce, u češtiny ale předpokládáme poměrně rozmanitou škálu možných vyjádření. Pokud jde o metodologii práce s paralelní korpusem, necháme se v této části práce inspirovat analýzou kauzativních konstrukcí, obsaženou v knize Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů (P. Čermák – O. Nádvorníková a spol., 2015).

Pro naše účely jsme si určili dva hlavní typy českých protějšků rezultativních perifrází.

- *Typy syntetické*: rezultativní konstrukce je vyjádřena prostým významovým slovesem
- *Typy analytické*: rezultativní konstrukce je vyjádřena víceslovně
- Typy, kdy je konstrukce přeložena jinak či nepřeložena vůbec, uvažovat nebudeme.

V jednojazyčných korpusech se omezíme pouze na vyhledávání konkrétních rezultativních perifrází, které si ve výsledcích paralelního korpusu označíme jako nejfrekventovanější. V této fázi analýzy se více zaměříme na výskyt v jednotlivých typech dokumentů. Pozornost bude také věnována výskytu vybraných konstrukcí v evropské španělštině/portugalštině či v textech z ostatních španělsky mluvících zemí, respektive Brazílie.

Poslední částí naší analýzy bude porovnání výsledků získaných ze španělských a portugalských korpusů a subkorpusů.

Setkáme-li se s problémy či omezeními během vyhledávání konkrétních perifrází, budeme tuto skutečnost komentovat vždy u konkrétních případů.

6.3. Španělské rezultativní perifráze – výsledky korpusové analýzy

K podrobnějšímu zkoumání jsme si vybrali celkem čtyři španělské rezultativní perifráze. Z aktivních perifrází to jsou konstrukce *tener + participium* a *llevar + participium*, z pasivních zase *estar + participium* a *salir + participium*. Vazby s pomocnými slovesy *tener* a *estar* jsme vybrali z toho důvodu, že jsou v běžném použití považovány za nejobvyklejší. Vazby se slovesy *llevar* a *salir* jsme zařadili z toho důvodu, že jejich významy rezultativních konstrukcí považujeme za stylisticky velmi zbarvené, což nám usnadní jejich identifikaci v korpusových textech.

6.3.1. Paralelní korpus InterCorp

V první části se zaměříme na výskyt námi vybraných konstrukcí v paralelním korpusu InterCorp, všechny následující citované příklady tedy pochází z této databáze dat.

Zaměříme se jak na nejčastější slovesa, která se v rámci nalezených výsledků pojí s daným pomocným slovesem, tak i na potvrzení teoretických závěrů z druhé kapitoly a podchycení těch případů, kdy má participium funkci adjektiva a o rezultativní konstrukci se nejedná. Pozornost bude také věnována možnostem překladu do češtiny, respektive těm jazykovým prostředkům, které jsou použité v českém textu.

Od původního záměru vyhledávat v námi speciálně vytvořených subkorpusech, které by obsahovaly pouze originální španělské texty španělských a latinskoamerických autorů, jsme museli bohužel upustit, jelikož ve většině případů se naše konstrukce v těchto subkorpusech nevyskytovaly. Proto jsme pracovali s celým španělským korpusem v poslední, deváté verzi. U uváděných příkladů vždy určíme, o jaký typ dokumentu se jedná a pokud nám to možnosti dovolí, budeme dávat přednost citacím příkladů z textů originálně psaných ve španělštině. Na základě typu textu se pokusíme komentovat, zda se daný výraz používá spíše v písemném projevu či v nějaké specifické situaci.

TENER + PARTICIPIUM

Po zadání dotazu ve španělském subkorpusu InterCorpu na vyhledání všech spojení lemmatu *tener* a značky (tagu) minulého přičestí byl celkový počet nálezů 6 107. Již na první pohled je zřejmé, že výsledek hledání s největší pravděpodobností zahrnuje i taková spojení,

kde participium funguje jako adjektivum a tím pádem se daná konstrukce nestává cílem našeho zkoumání.

Dle frekvenční distribuce se sloveso *tener* ve vyhledaných textech pojí s participiem celkem 909 různých sloves, z čehož se 475 případů vyskytuje pouze jednou. Následující tabulka nám dokládá prvních patnáct sloves, která se v participiu nejčastěji pojí s lemmatem *tener*, včetně frekvenčního výskytu i procentuálního přepočítání.

	Participium slovesa	Frekvence	%
1.	entender	311	5,09 %
2.	poner	306	5,01 %
3.	pensar	254	4,15 %
4.	preparar	192	3,14 %
5.	prever	181	2,96 %
6.	planear	174	2,84 %
7.	prohibir	135	2,21 %
8.	comer	113	1,85 %
9.	*demasiar	111	1,81 %
10.	encerrar	92	1,50 %
11.	preocupar	86	1,40 %
12.	controlar	83	1,35 %
13.	invitar	81	1,32 %
14.	esconder	81	1,32 %
15.	guardar	76	1,24 %

Tabulka 9 Nejčastější lemmata ve spojení s *tener*
Zdroj: InterCorp

Jak vidíme, korpus vyhodnotil 111 výskytů od slovesa **demasiar*, které ale neexistuje. Jedná se o tvary příslovce *demasiado* a zařazení mezi slovesa tak považujeme za chybu, za nedokonalost ve značkování dat v korpusu.

Jelikož nám nástroje vyhledávání ani logické operátory neumožňují filtrovat případy, kdy participium ve výsledných vazbách funguje jako adjektivum a daná věta je tak verbonominální konstrukcí a naopak kdy participium spolu se slovesem *tener* tvoří rezultativní konstrukci, musíme třídit případy ručně. Bohužel ale není v našich silách ani v možnostech rozsahu této práce projít veškeré nalezené příklady, proto jsme si k podrobnější analýze vybrali pouze prvních pět nejčastějších sloves, jejichž participium se pojí se slovesem

tener. Těmi slovesy jsou *entender*, *poner*, *pensar*, *preparar* a *prever*. Jelikož je ale stále výsledků velmi mnoho, budou námi prezentované příklady pouze velmi úzkým výběrem.

Náš druhý dotaz se tedy bude skládat z vyhledávání lemmatu *tener* a lemmatu *entender*, resp. *poner*, *pensar*, *preparar*, *prever*. Vyhledávání si ještě omezíme tím, že v dotazu zafixujeme jejich těsnou pozici, takže mezi slovesem *tener* a participiem nebude stát další větný člen. Tím si rovnou odstraníme některé případy, kdy má participium funkci adjektiva.

V teoretické části jsme si uvedli, že sloveso *tener* tvoří rezultativní perifráze nejčastěji s takovými slovesy, které vyjadřují duševní změnu či změnu stavu v abstraktním pojetí. Do této skupiny sloves můžeme zařadit právě i slovesa *entender*, *pensar*, *prever*.

Ze 311 výsledků spojení *tener entendido* jsme většinu případů vyhodnotili právě jako aktivní rezultativní konstrukce. Za zmínku rozhodně stojí typy textů, ve kterých se daná konstrukce vyskytuje. Nejvíce jsou zastoupeny filmové titulky (143 případů), poté transkripce jednání Evropského parlamentu (84 případů), žánr fikce v dokumentech jádra korpusu (83 případů) a jeden případ je evidován v novinovém článku. Z daných údajů usuzujeme, že tato konstrukce je typická zejména pro mluvený projev, jelikož počet záznamů představuje nadpoloviční většinu, bereme-li v úvahu, že filmové titulky svým způsobem také reprezentují mluvený projev.

Frekvenční distribuce slovních tvarů nám dokazuje, že se tato vazba nejčastěji vyskytuje v první osobě jednotného čísla (262 případů), pro vyjádření minulosti bylo nalezeno pouhých 24 případů a všechny ve tvaru imperfekta.

V teoretickém popisu této vazby jsme zmínili, že při překladu do češtiny se klade důraz spíše na průběh a vývoj děje než na samotný výsledek. Tento závěr nám potvrzují jen některé z následujících příkladů. Poslední sloupec zmiňuje typ textu, ve kterém se uvedený příklad vyskytuje.

<i>Sigue viviendo aquí, por lo que tengo entendido.</i>	Pořád tady bydlím, pokud já vím.	Titulky
<i>Tenemos entendido que no te atuviste a nuestras instrucciones ... con uno de los regalos.</i>	Chápeme, že jsi šel za hranice svých pokynů s jedním z těch darů.	Titulky

<i>Tengo entendido que, de confirmarse, será el segundo mayor importe desembolsado nunca por el Fondo de Solidaridad de la Unión Europea.</i>	Vím, že pokud bude tato částka potvrzena, půjde o druhou nejvyšší částku, která kdy byla z Evropského fondu solidarity vyplacena.	EuroParl
<i>Tengo entendido que son las hermanas de Mr. Bingley.</i>	Pokud vím, sestry pana Bingleyho.	Titulky
<i>Por aquel entonces tú residías en Hedestad y, por lo que tengo entendido, vivías como un ermitaño.</i>	Fajn, jak jsme pochopila, zahrabal ses v Hedestadu a žil tam jako poustevník.	Jádro (španělský překlad: S. Larsson - Dívka, která si hrála s ohněm) ⁴⁶

V češtině se u této vazby setkáváme nejčastěji s překlady pomocí plnovýznamových sloves, tedy typy syntetickými. Našli jsme i několik českých protějšků, které spadají mezi typy analytické. Ve 40 % nebylo spojení *tener entendido* přeloženo vůbec a v českém textu se tak neobjevuje.

Následující dvě tabulky shrnují nejčastější české protějšky dle našeho hledání, které představují 51,13 % všech českých překladů vazby *tener entendido*.

Typy syntetické	Počet výskytů	Slovesný čas vazby <i>tener entendido</i>	Slovesný čas českého protějšku	% zastoupení
pochopit	34	přítomný čas (88,23 %) minulý čas (11,76 %)	minulý čas (100 %)	10,93 %
slyšet	33	přítomný čas (93,93 %) minulý čas (6,06 %)	minulý čas (96,97 %) přítomný čas (3,03 %)	10,61 %
chápat	28	přítomný čas (92,85 %) minulý čas (7,14 %)	přítomný čas (100 %)	9 %
rozumět	25	přítomný čas (96 %) minulý čas (4 %)	přítomný čas (92 %) minulý čas (8 %)	80,39 %
myslet	13	přítomný čas (69,23 %) minulý čas (23,07 %) *rozkazovací způsob (7,7 %)	přítomný čas (92,30 %) *rozkazovací způsob (7,7 %)	4,18 %

Tabulka 10 Přehled českých syntetických protějšků vazby *tener entendido*
Zdroj: InterCorp

⁴⁶ Z důvodů rozsahu této práce volíme zkrácenou verzi citace.

Typy analytické	Počet výskytů	Slovesný čas vazby <i>tener entendido</i>	Slovesný čas českého protějšku	% zastoupení
pokud vědět	17	přítomný čas (100 %)	přítomný čas (100 %)	5,47 %
být známo	6	přítomný čas (100 %)	přítomný čas (100 %)	1,93 %
mít dojem	3	přítomný čas (66,67 %) minulý čas (33,33 %)	přítomný čas (100 %)	0,97 %

Tabulka 11 Přehled českých analytických protějšků vazby *tener entendido*
Zdroj: InterCorp

Z předchozí tabulky je patrné, že ve španělštině jednoznačně převládá použití vazby *tener entendido* v přítomném čase. U českých protějšků *pochopit* a *slyšet* zase naopak převládá překlad pomocí minulého času. Zajímavé je také použití časů u vidové dvojice *pochopit – chápat*, kdy se první zmíněné sloveso objevuje v překladu pouze v minulém čase a druhé zase ve všech případech v čase přítomném.

Dále docházíme k závěru, že 42,76 % všech výskytů *tener entendido* má jeden z výše zmíněných jednoslovných českých protějšků. 8 % je naopak překládáno analytickou konstrukcí. Typ *pokud vědět* se vyskytuje pouze ve tvaru *pokud vím*.

Během naší analýzy jsme také zaznamenali 21 případů, kdy je tato vazba do češtiny přeložena pomocí částice *prý*, po které následuje významové sloveso, které se ve španělštině vyskytuje po *tener entendido*.

Na stejném principu jsme vyhledali i vazby s participii ostatních vybraných sloves *poner, pensar, preparar* a *prever*. Výsledky si shrneme do jedné tabulky.

Spojení	Celkový počet výskytů	Počet výskytů dle typu textu				Slovní tvary
		Titulky	Jádro	PressEu	EuroParl	
tener entendido	311	143	83	1	84	tengo, tenía
tener puesto	309	211	80	1	10	tenía, tienes, tiene
tener pensado	261	145	56	21	37	tenía, tiene, tengo
tener preparado	194	82	93	3	13	tenía, tiene
tener previsto	181	28	35	7	79	tiene, tenía

Tabulka 12 Frekvenční distribuce vazeb *tener entendido, tener puesto, tener pensado, tener preparado, tener previsto*
Zdroj: InterCorp

Bohužel nám tyto výsledky neposkytují přesný počet případů rezultativních konstrukcí, jelikož nelze zadat dotaz takovým způsobem, aby byly všechny verbonominální konstrukce vyloučeny. Počet výskytů v předešlé tabulce tak obsahuje i tyto případy.

U spojení *tener entendido* jsme vyhodnotili většinu případů jako rezultativní perifráze. Ke stejnému závěru, tedy že většina vzorku jsou právě aktivní rezultativní perifráze, jsme došli i u spojení *tener pensado* a *tener previsto*. Obě slovesa můžeme, stejně jako sloveso *entender*, zařadit do skupiny sloves vyjadřující změnu duševního stavu, která ve spojení s *tener* nejčastěji tvoří perifrázi s významem rezultativnosti.

Spojení *tener puesto* a *tener pensado* se opět více vyskytují ve filmových titulcích a prepisech jednání Evropské unie. Spojení *tener pensado* má navíc, oproti ostatním sledovaným spojení, mnohem vyšší výskyt případů v novinových článcích. Naopak spojení *tener preparado* má nejvíce výskytů v textech, které tvoří jádro korpusu, tedy převážně v beletrii. Vazba *tener previsto* má zase nejvíce výskytů v zápisech z Evropské unie, což nám připadá logické hlavně díky významu slovesa *prever* jako *počítat s něčím*, jehož využití je v takto tematických textech nasnadě. Tato vazba měla i ze všech největší zastoupení v právnických textech.

Všechny sledované vazby se poměrně často vyskytují v imperfektu, případ v jednoduchém perfektu jsme u těchto sloves nenašli. Pouze u spojení *tener entendido* a *tener previsto* dominuje použití přítomného času.

Následující příklady ukazují konkrétní konstrukce rezultativních perifrází spolu s českým překladem a typem dokumentu.

Tener pensado

<i>Escuchar a escondidas las revelaciones íntimas de la consulta de un psiquiatra puede ser fascinante para algunos, pero no era lo que tenía pensado cuando alquilé el piso.</i>	I když připustím, že špehování intimních přiznání pacientů u psychiatrů může být pro některé lidi fascinující, pro mě to nebylo to pravé ořechové, kvůli čemu jsem si tento byt najímala.	Titulky
<i>Tenía pensado no regresar.</i>	Neměl jsem v úmyslu se vrátit.	Jádro (Juan Rulfo – Pedro Páramo)

Tener previsto

<i>Las propuestas que tengo previstas son concretas, prácticas y realistas.</i>	Návrhy, které mám na mysli, jsou konkrétní, praktické a realistické.	EuroParl
<i>No es un problema que teníamos previsto.</i>	Tento problém jsme neočekávali.	Titulky

Spojení *tener preparado* a *tener puesto* jsme v korpusu bohužel nenašli v žádné větě, kde bychom mohli s určitostí konstatovat, že se jedná o rezultativní perifrázi. Dostupné případy jsme tak vyhodnotili jako takové konstrukce, kdy si sloveso *tener* ponechává svůj původní význam *mít, vlastnit* a participium zde funguje adjektivum, které rozvíjí předmět. Setkáváme se i s případy, kdy je participium rozvinuto dalším participiem a připojeno spojkou *y*.

Následující příklady tak nerepresentují rezultativní perifráze, ale verbonominální konstrukce a potvrzují nám podmínky, které jsme si stanovili v teoretické části k odlišení rezultativních perifrází a verbonominálních konstrukcí.

Tener preparado

<i>Además de esto, considero muy importante apoyar la capacitación en materia de asistencia humanitaria, y tener preparados los materiales y el equipo necesarios en caso de desastre natural.</i>	Dále pokládám za velmi důležité, abychom podporovali vzdělávání v oblasti humanitární pomoci a měli připravený materiál a vybavení potřebné v případě přírodních katastrof.	EuroParl
<i>Todo lo tenía preparado y pensado, como si se hubiera imaginado la muerte de Karenin con muchos días de antelación.</i>	Všechno měla ostatně připravené a promyšlené, jako by si Kareninovu smrt představovala mnoho dnů napřed.	Jádro (španělský překlad: Milan Kundera – Nesnesitelná lehkost bytí.

Tener puesto

<i>Sé que tenías puestos tus ojos hace meses en ello.</i>	Vím, žes po tom před měsícem pokukovala.	Titulky
<i>Sin embargo, fue una ilusión efímera, pues había llegado al extremo de olvidar lo que querían decir las notas recordatorias que se metía en los bolsillos recorría la casa buscando los lentes que tenía puestos, volvía a darle vueltas a la llave después de haber cerrado las puertas, y perdía el hilo de la lectura porque olvidaba las premisas de los argumentos o la filiación de los personajes.</i>	Jak se však ukázalo, víra ve spolehlivost této pomůcky byla jen iluze jepičí životnosti, neboť zakrátko dospěl tak daleko, že zapomínal, co znamenají všechny ty poznámky pro upamatování, které nosil rozstrkané po kapsách, že hledal po celém domě brýle, a měl je na nose, že znovu otáčel klíčem ve premisy předcházely závěrům, a zapomínal, odkud se bere ta či ona postava.	Jádro (španělský originál: G. G. Márquez – Lásky za časů cholery)

LLEVAR + PARTICIPIUM

Vazba *llevar + participium* označuje děje, u kterých není znám přesný konec, neboť se předpokládá jeho opakování. Ve třetí kapitole jsme si jako typický příklad této konstrukce s rezultativním významem uvedli následující větu.

- *Llevo hechas treinta croquetas.*

Hned na první pohled jsme se ve výsledcích hledání, po zadání dotazu na spojení lemmatu *llevar* a značky přičestí minulého, setkali s velmi podobnými případy, které považujeme za reprezentanty aktivních perifrází rezultativních vazby *llevar + participium*.

Uvádíme je v následujícím přehledu spolu s typem textu, ve kterém se vyskytují.

<i>Celestino lleva escritas tres cartas, piensa escribir aún otras tres.</i>	Celestino napsal už tři dopisy, má v úmyslu napsat ještě další tři.	Jádro (španělský originál: J. C. Cela – ÚI)
<i>Llevo esperándote horas y horas.</i>	Seděla jsem u a čekala, hodinu za hodinou.	Titulky
<i>¿Ninguna aplicación práctica? – repitió Ron con crispación. – Hermione, ya llevan ganados unos veintiséis galeones.</i>	„K ničemu?“ řekl napjatě Ron. „Hermiono, už si vydělali dvacet šest galeonů.“	Jádro (španělský překlad: J. K. Rowling – Harry Potter a Fénixův řád)
<i>¿Cuántos años llevas casado?</i>	Jak dlouho jsi ženatý?	Titulky

V prvním příkladu je dokonce skutečnost, že se děj bude v budoucnu opakovat zdůrazněna ještě samostatnou větou. V češtině se v každém desátém příkladu objevuje příslovce *už*, kterým se zdůrazňuje, jak se děj vyvinul do okamžiku promluvy. To, zda se bude děj znovu v budoucnu opakovat nebo ne, není v češtině ale zcela jasné.

V celkovém výsledku 1 768 se vyskytují i tzv. statistické šumy, které nám ho zkreslují. Za statistický šum považujeme například větu *Llevo revistas, música, whisky*, kdy InterCorp vyhodnotil slovo *revistas* jako přičestí minulé.

Následující tabulka uvádí prvních deset přičestí, které se v paralelním korpusu InterCorp poji se slovesem *llevar* nejčastěji.

	Participium slovesa	Frekvence	%
1.	poner	529	29,92 %
2.	escribir	138	7,80 %
3.	casar	75	4,24 %
4.	colgar	66	3,73 %
5.	*aparejada	52	2,94 %
6.	atar	35	1,98 %
7.	esconder	29	1,64 %
8.	comer	29	1,64 %
9.	aparejar	25	1,41 %
10.	*aparejados	24	1,35 %

Tabulka 13 Nejčastější lemmata ve spojení s *llevar*
Zdroj: InterCorp

Vazba *llevar puesto* se ve výsledcích hledání vyskytuje ve významu *mít něco na sobě* a představuje rezultativní konstrukce a identifikovali jsme celkem 529 případů, nejčastěji ve filmových titulcích a v beletristických textech.

Miren que llevo puesto.

Podívejte se, co mám na sobě.

Titulky

V následující tabulce shrneme nejčastější české protějšky u vazby *llevar puesto*. Použití časů u této vazby není nijak omezené a ve výsledcích jsme se jak u češtiny, tak u španělštiny setkali s mnoha tvary. Z tohoto důvodu ani podíl použití slovesných časů neuvádíme.

<u>Typy syntetické</u>	Počet výskytů	% zastoupení
nosit	47	8,89 %

Tabulka 14 Přehled českých syntetických protějšků vazby *llevar puesto*
Zdroj: InterCorp

<u>Typy analytické</u>	Počet výskytů	% zastoupení
mít na sobě	226	42,72 %
mít + jiné sloveso	137	25,9 %

Tabulka 15 Přehled českých analytických protějšků vazby *llevar puesto*
Zdroj: InterCorp

Je zřejmé, že u této vazby jasně převládá překlad pomocí víceslovných konstrukcí a nejčastěji zastoupený český protějšek *mít na sobě*, bychom mohli považovat za překlad, který v tomto případě nejvíce odráží rezultativnost.

Při zadávání dotazů spojených s touto vazbou jsme se setkali i s případy, kdy byl korpus špatně zarovnán. Z tohoto důvodu jsme přibližně pětinu vazeb nebyli schopni s určitostí zařadit mezi jednotlivé typy.

Z přehledu sloves, která se pojí s pomocným slovesem *llevar*, je dále třeba vyřadit výrazy *aparejada* a *aparejados*, která jsou adjektivy. Stejně tak participium slovesa *comer* netvoří rezultativní perifráze a vlastně ani samotné participium. Ve 28 případech z 29 se jedná o slovo *comida*, tedy *jídlo*, jeden příklad byl dokonce zařazen s gerundiem.

Naopak spojení *llevar escrito* se vyskytuje jako perifráze rezultativní. Nejvíce je ale zastoupena v části *Acquis communautaire* (celkem v 94 případech), tedy právních textech, kde se tato vazba vyskytuje v pevné vazbě *llevar escrito con tinta indeleble el nombre*.

ESTAR + PARTICIPIUM

Vazbu *estar + participium* jsme označili za jednu z nejobvyklejších a stylisticky neutrálních pasivních perifrází rezultativních. Tomu odpovídá i počet výsledků, které nám InterCorp nabízí, celkem 153 849. Dle frekvenční distribuce jsme zjistili nejčastější slovesa, která se v participiu pojí se slovesem *estar*, následující tabulka uvádí prvních patnáct včetně frekvence výskytů a procentuálního přepočtu.

	Participium slovesa	Frekvence	%
1.	disponer	5 222	3,39 %
2.	preparar	3 375	2,19 %
3.	convencer	2 746	1,78 %
4.	cansar	2 612	1,69 %
5.	hacer	2 595	1,68 %
6.	casar	2 487	1,61 %
7.	* ...	2 381	1,54 %
8.	ocupar	2 263	1,47 %
9.	preocupar	2 236	1,45 %
10.	obligar	2 125	1,38 %
11.	enamorar	2 090	1,35 %
12.	destinar	1 645	1,06 %
13.	relacionar	1 589	1,03 %
14.	prever	1 564	1,01 %
15.	equivocar	1 534	0,07 %

Tabulka 16 Nejčastější lemmata ve spojení s *estar*
Zdroj: InterCorp

Sedmý řádek neobsahuje žádné sloveso, pravděpodobně se setkáváme s nedokonalým značkováním textu, takže korpusový vyhledávač do našich výsledků zařadil i to, s čím jsme při zadávání dotazu nepočítali.

V dalším kroku v práci s paralelním korpusem InterCorp se u vazby *estar + participium* zaměříme na prvních šest nejčastějších sloves, která se v participiu v textech tohoto korpusu vyskytují nejčastěji se slovesem *estar*.

Estar dispuesto se v 91 % všech případů vyskytuje ve spojení s předložkou *a + infinitiv*, tedy *estar dispuesto a hacer algo*. Tuto vazbu mezi rezultativní konstrukce řadíme.

<i>Ciertamente, estamos dispuestos a considerar con las autoridades presupuestarias la posibilidad de un acceso más directo a la financiación.</i>	Zajisté si přejeme zvážit, společně s rozpočtovými orgány, více přímý přístup k financím.	EuroParl
<i>Estoy dispuesta a hacer lo que sea necesario.</i>	Jsem ochotná udělat cokoliv.	Titulky
<i>Sin embargo, ningún productor de estos países estaba dispuesto a cooperar.</i>	Žádný z výrobců v těchto zemích však nevyjádřil ochotu spolupracovat.	Titulky

Další případ netvoří vazbu s předložkou *a*, nicméně ho za rezultativní perifrázi nepovažujeme, neboť je tvar *dispuesto* rozvinut dalším větným členem.

<i>Estamos dispuestos y listos para trabajar juntos por el objetivo de poner fin a este conflicto.</i>	Jsme ochotni a připraveni společně s nimi pracovat na dosažení úspěchu v tomto konfliktu.
--	---

Vazba *estar preparado* se významově velmi blíží předešlé *estar dispuesto*, ale zařazení příkladů z InterCorpu mezi rezultativní perifráze či nikoliv nebylo zcela jednoznačné. Za rezultativní perifráze by se nicméně dal považovat následující příklad.

<i>Estamos preparados y ya he informado a ambas instituciones: al Consejo y a la Comisión (es decir, al Presidente de la Comisión).</i>	Jsme na to nachystáni a informoval jsem o tom také oba orgány – Radu i Komisi (tedy předsedu Komise).
---	---

Vazby s dalším slovesem *convencer* se dle našeho názoru chová stejně jako *estar preparado*. Ve valné většině případů jsme spojení *estar convencido* mezi rezultativní perifráze zařadili.

<i>Sé que debe ser difícil para tí ... pero estoy convencido de que el problema de tu padre es neurológico.</i>	Vím, jak je to pro tebe těžké ... Ale jsem přesvědčený, že choroba tvého otce je neurologická.
---	--

Všimněme si i rozdílného použití jazykových prostředků v českém textu. U vazby *estar preparado* je v češtině trpný rod, zatímco u *estar convencido* je v češtině sloveso *být* a adjektivum. Převažuje tak víceslovný překlad.

Participium slovesa *cansar*, které je v paralelním korpusu InterCorp na čtvrtém místě ve vazbě se slovesem *estar*, zdatelně převažuje ve významu adjektiva (viz následující příklad). Rezultativní perifrázi *estar cansado* jsme ve výsledcích hledání nenašli.

<i>El resto del tiempo aunque tenga un periodista delante, soy una persona normal, que está cansada, que se aturulla al hablar y se desconcierta frente a extraños.</i>	Jinak jsem normální člověk, a to i když mám před sebou novináře, takže můžu být unavený, koktat a být vyvedený z míry cizími lidmi.
---	---

Vazbu *estar hecho* považujeme za typického reprezentanta rezultativních perifrází a i výsledky z paralelního korpusu jsou v tomto případě mnohem zajímavější.

Spojení	Celkový počet výskytů	Počet výskytů dle typu textu				Slovní tvary
		Titulky	Jádro	Acquis	EuroParl	
estar hecho	2 595	1 859	603	21	64	está

Tabulka 17 Frekvenční distribuce vazby *estar hecho*
Zdroj: InterCorp

Tuto vazbu můžeme označit za poměrně frekventovanou v běžném jazyce a jako stylisticky neutrální. Ve 421 případech, což tvoří přibližně 16 % výsledků, se tato vazba vyskytuje s předložkou *de* ve významu *být vyroben z*.

Následující příklady ilustrují konkrétní rezultativní perifráze s *estar hecho*.

<p><i>Ella sabe, ella está enterada y esa es su falta, pero no ha cometido el crimen por mucho que lo lamente o asegure lamentarlo, mancharse las manos con la sangre del muerto es un juego, es un fingimiento, un falso maridaje suyo con el que mata, porque no se puede matar dos veces, y ya está hecho el hecho.</i></p>	<p>Lady Macbeth ví, je zpravena, a v tom spočívá její vina, samotný zločin však nespáchala, ať toho sebevíc želí či přinejmenším to tvrdí, potřísnit si ruce krví mrtvého je pouhá hra, pouhé markýrování, její falešné souručenství s tím, kdo zabil, protože dvakrát zabít nelze a či už je vykonán.</p>	<p>Jádro (španělský originál: Javier Marías – Srdce tak bílé)</p>
<p><i>Será mejor que desactives el mecanismo de autodestrucción. De acuerdo. Pediré la autorización. Estará hecho por la mañana.</i></p>	<p>Radši bys měl co nejdříve zařídit odzbrojení místní autodestrukce. Správně. Hned zařídím odstranění. Ráno to bude hotové.</p>	<p>Titulku</p>
<p><i>Está hecha de goma, te la pones y se la tiendes a los amigos.</i></p>	<p>Je z gumy, natáhnete si ji a podáváte ji přátelům.</p>	<p>Jádro (španělský překlad: Bohumil Hrabal – Morytáty a legendy)</p>

Již na těchto třech případech vidíme, že překlad do češtiny je poměrně různorodý. Dle podrobnější analýzy jsme zjistili, že se vazba *estar hecho* v češtině vyskytuje například v překladu slovesem *udělat* (66 případů), *dělat* (126 případů), *vyrobit* (74 případů) anebo *být* (bohužel při vyhledávání konkrétního počtu výskytů InterCorp dotaz nezpracoval, předpokládáme ale, že se převážně vyskytuje ve vazbách jako *být z*, *být hotov z*, *být + adjektivum* apod.). Avšak i tyto výsledky musíme brát mírně s rezervou, jelikož ne vždycky je španělský výraz správně zarovnan vůči českému. Z tohoto důvodu by i typologie českých protějšků byla zavádějící. Usuzujeme, že v češtině se nejvíce objevuje sloveso *být* ve vazbě buď s předložkou *z* anebo s adjektivem.

Příklady, kde jsou výše zmíněná slovesa využita v češtině, zobrazuje následující tabulka.

<i>Hay muchos pasteles pegajosos.</i> – <i>Creo que están hechos de arroz.</i>	Je hodně lepkavých sladkých koláčků. – Myslím, že se dělají z rýže.	Titulky.
<i>Están hechas de piezas tan grandes que encima de cada una de sus piedras podría comer una familia entera.</i>	Ty jsou udělány z tak velkých kusů, že na každém kameni může jíst celá rodina.	Jádro (španělský překlad: Karel Čapek – Krakatit)
<i>Me gusta éste. Está hecho en USA.</i>	Tohle je to pravé, vyrobeno v USA.	Titulky.
<i>Está hecha en casa.</i>	Je domácí.	Jádro (Stephen King – Carrie)

Abychom mohli ilustrovat více příkladů rezultativních perifrází, zabývali jsme i dalším slovesem, a to *casar*, které jsme si zařadili mezi ty výjimky, že ačkoliv se jedná o intranzitivní sloveso, trpný rod tvoří se slovesem *estar*. Spojení *estar casado* (být ženatý/vdaná) mezi rezultativní perifráze řadíme a v korpusu jsme se setkali pouze s příklady tohoto významu. Následující tabulka shrnuje výsledky hledání.

spojení	celkový počet výskytů	počet výskytů dle typu textu				slovní tvary
		titulky	jádro	Acquis	EuroParl	
estar casado	2 490	2 145	317	9	8	está, estamos

Tabulka 18 Frekvenční distribuce vazby *estar casado*
Zdroj: InterCorp

I z výsledků hledání, stejně tak i ze samotného významu vazby, je patrné, že se nejedná o vazbu hojně používanou v odborné literatuře, ale jasně převažuje beletrie a podobné žánry. Přisuzujeme takto velkou převahu výskytů ve filmových titulcích také složení korpusu a výběru textů, který paralelní korpus obsahuje.

Do češtiny je *estar casado* překládáno pomocí víceslovné analytické konstrukce *být vdaná/ženatý* a v 10 % případů vazbou *být manželé*. Obě zmíněné také nejvíce odráží rezultativnost této perifráze. Vyskytuje-li se *estar casado* v záporu, v českém překladu se setkáváme s vazbou *být svobodný*.

SALIR + PARTICIPIUM

Vazba *salir + participium* se dle výsledků vyskytuje v paralelním korpusu InterCorp nejméně často. Registrovali jsme celkem 1 141 případů. Následující tabulka uvádí prvních deset nejčastějších sloves, jejichž participium se pojí se slovesem *salir*. Stejně jako u předchozích vazeb i zde uvedeme četnost výskytů a procentuální přepočet.

	Participium slovesa	Frekvence	%
1.	disparar	182	15,95 %
2.	herir	152	13,32 %
3.	lastimar	119	10,42 %
4.	despedir	70	6,13 %
5.	huir	68	5,96 %
6.	beneficar	62	5,43 %
7.	perjudicar	33	2,89 %
8.	reforzar	28	2,45 %
9.	fortalezer	27	2,36 %
10.	elegir	25	2,19 %

Tabulka 19 Nejčastější lemmata ve spojení se *salir*
Zdroj: InterCorp

V teoretickém popisu jsme si uvedli, že sloveso *salir* se musí pojit pouze se slovesy vyjadřující změnu stavu, abychom mohli mluvit o rezultativní perifrázi. Z výše uvedeného seznamu tomu odpovídají všechna slovesa. Slovesa *perjudicar* a *elegir* se dokonce shodují s těmi, které jsme si ve třetí kapitole uvedli jako příklady. Výsledky proto považujeme především za příklady námi zkoumaných rezultativních perifrází.

Co se týče výskytu v typech textu, nejčastěji se tato vazba vyskytuje v beletristických textech (515 případů), následují filmové titulky (454 případů) a EuroParl (116 případů). V právnických textech jsme identifikovali pouhých 11 případů. Z toho usuzujeme, že *salir + participium* je vazbou spíše knižní a v mluveném jazyce méně frekventovaná. V odborných textech bude její výskyt záležet zejména na významu slovesa v participiu. Například vazba *salir beneficiado* se vyskytuje převážně v dokumentech Evropské unie (38 případů), zatímco v beletristických textech jsme se setkali pouze se třemi případy. U vazby *salir disparado* je tomu přesně naopak. Evidujeme 157 případů v beletristických textech a pouze jeden v části EuroParl.

Poslední zmíněná se v paralelním korpusu vyskytuje nejčastěji, a to ve významu *rychle vyrazit* a je tedy značně stylisticky zabarvená, jak ilustrují konkrétní příklady.

<i>Con forcejeos y amenazas logró abrir la puerta, el animal salió disparado escalera abajo y de un salto se montó en el sofá donde estaban los clientes, quienes al ver las lacras lanzaron alaridos y dispararon atropellándose por llegar a la puerta antes que los alcanzara el contagio.</i>	Násilím a výhružkami se jí nakonec podařilo otevřít dveře, zvíře vyrazilo po schodech dolů a mohutným skokem se vyhouplo rovnou na pohovku, kde seděli zájemci, kteří při pohledu na strupy zaječeli a o zlomkrk se hnali ke dveřím, než je dostihne nákaza.	Jádro (španělský originál: Isabel Allende – Paula)
<i>No había dudado ni un instante y salió disparada en dirección a la calle.</i>	Neváhala ani na okamžik a hnala se na ulici.	Jádro (španělský originál: Julia Navarro – Bratrstvo turínského plátna)
<i>Lo haremos rápido, con decisión y saldremos disparados.</i>	Musíme rychle najet, prudce uhodit a zmizet.	Titulky

Pro ukázkou dalších konkrétních příkladů jsme tentokrát vybrali vazby *salir perjudicado* a *salir elegido*, jelikož jsme se o těchto slovesech zmiňovali v teoretické části.

Salir perjudicado

<i>Al mismo tiempo, los países que han gestionado sus finanzas de manera ejemplar, como Bulgaria y Estonia, saldrán perjudicadas por esta crisis que se ha producido, lo que dará lugar muy probablemente a que se posponga su ingreso en la zona del euro.</i>	Zároveň budou státy jako například Bulharsko a Estonsko, které své finance řídily vzorně, potrestány za krizi, ke které došlo, čímž nejspíše dojde k oddálení jejich vstupu do eurozóny.	EuroParl
<i>No entiendo por qué determinados sectores o intereses</i>	Nechápu, proč by některá odvětví či zájmové skupiny měly	EuroParl

<i>deberían salir perjudicados en esta negociación.</i>	z těchto jednání vyjít v nevýhodném postavení.
---	--

V češtině se nejvíce objevuje víceslovný překlad, a to konkrétně kombinace sloves *být, jít* anebo *skončit* s podstatným jménem, jehož význam vychází z kontextu. S typem syntetickým, tedy jednoslovným překladem, jsme se u této konstrukce nesetkali.

Salir elegido

<i>Witchburn, si vuelve a salir elegida presidenta, ...</i>	Slečno Witchburnová, pokud vyhrajete předsednictví na další období.	Titulky
<i>Si no hay presiones por parte de los socios europeos, los casi ochocientos millones de euros (el 1 % de su PIB) que Eslovaquia debe entregar a Grecia deberán de ser aprobados por el gobierno que saldrá elegido el 12 de junio.</i>	Pokud nedojde k nátlaku ze strany evropských partnerů, měla by částku zhruba 800 milionů euro (1 % jeho HDP), které má Slovensko poskytnout Řecku, tedy schválit až nový vláda.	PressEurop

6.3.2. Jednojazyčný korpus CREA

Jelikož práce s jednojazyčným korpusem CREA je zcela odlišná a tento korpus bohužel nenabízí natolik detailní zadávání dotazů jako například InterCorp, omezíme v tomto případě naši analýzu na porovnání nejčastějších výrazů, které jsme komentovali v předešlé části. Těmito vybranými výrazy budou konkrétně *tengo entendido, llevo escritos/as, está hecho a salió elegido/a*. Jsme si vědomi faktu, že naše výsledky budou ovlivněny zadáváním dotazu v již konkrétní osobě a času, nicméně i tak si myslíme, že pro ilustraci jsou námi zvolené příklady rezultativních konstrukcí dostačující.

Jednojazyčný korpus CREA obsahuje mnohem více zdrojů textu než InterCorp, proto bude pozornost věnována především odlišnostem a frekvenci použití vybraných konstrukcí v jednotlivých typech dokumentů.

Tengo entendido

Toto konkrétní spojení bylo nalezeno celkem 279 krát ve 237 odlišných textech. Dle typu dokumentů je nejvíce případů zaznamenáno v prepisech mluvených projevů (45,16 %), následují beletristické texty (20,78 %) a odborné články o politice, ekonomii, obchodě a financí (13,62%).

Tuto vazbu považujeme za nejneutrálnější z aktivních perifrází rezultativních, přesto se ale ve 41,75 % případů vyskytuje v textech ze Španělska.

Llevo escritos, llevo escritas

Při zadání vazeb *llevo escritos* a *llevo escritas* jsme dohromady našli pouhých pět případů. Čtyři z nich pochází z beletrie a jeden z publikace o umění.

Při náhodném zadávání dalších tvarů této vazby (*lleva escritos/as*, *llevé escritos/as*, *llevaba escritos/as*, apod.) jsme se ale s omnoho větším počtem výskytů také neseťkali. Žádné výsledky jsme nenašli u vazeb, kde je sloveso *llevar* v jednoduchém perfektu, což potvrzuje i náš teoretický závěr, že tuto vazbu v jednoduchém perfektu použít nelze, protože se jí vyjadřují děje, které nejsou úplně ukončené. Dva případy jsme ale našli s použitím imperfekta. Nenašli jsme žádný výskyt v transkripcích mluvených projevů.

Está hecho

Perifráze *está hecho* se v korpusu CREA vyskytuje celkem v 665 případech v 541 textech. V 89,43 % případů se vyskytuje v psaných textech, nejčastěji v beletrii (32,93 %). V mluvě byl zaznamenán v 9,47 % všech případů.

I tuto vazbu považujeme za neutrální a nepříznavou. Fakt, že se v 62,71 % objevuje ve španělských dokumentech přisuzujeme částečně i složení korpusu.

Salió elegido/a

Varianty *salió elegido* a *salió elegida* jsme našli celkem ve 35 případech, kdy 27 z nich připadá na tvar *salió elegido*.

U této konkrétní perifráze můžeme opět potvrdit její stylistické zabarvení. V 65,78 % případů se vyskytuje v psaných textech s tématem politiky, ekonomie, obchodu a financí. Příklad z mluveného projevu jsme nenašli.

Oba tvary této vybrané konstrukce jasně převažují v textech ze Španělska (71,43 % případů), dále bylo zaznamenáno pár příkladů v textech z Chile, Kolumbie a Peru. Ostatní země Latinské Ameriky se ve výsledcích neobjevují.

6.4. Portugalské rezultativní perifráze – výsledky korpusové analýzy

V této části korpusové analýzy se budeme věnovat rezultativním perifrázím v portugalštině, a to konkrétně konstrukcím *ter + participium*, *ficar + participium* a *sair + participium*.

6.4.1. Paralelní korpus InterCorp

Stejně jako u španělštiny se nejprve zaměříme na výskyt námi vybraných perifrází v paralelním korpusu, kombinatoriku pomocných sloves s plnovýznamovými slovesy, výskyt v daných typech textů a v neposlední řadě budeme komentovat i možné překlady do češtiny.

I zde budeme pracovat s celým portugalským korpusem v jeho deváté verzi.

V portugalském korpusu jsme bohužel měli problémy, když jsme se snažili zadávat dotaz stejným způsobem jako u korpusu španělského. Korpus nevyhodnocoval dotaz lemmatu pomocného slovesa, ať už *ter*, *ficar* nebo *sair*, které bylo ve spojení se slovem označeném (otagovaném) jako přičestí minulé. Z tohoto důvodu jsme museli druhou část dotazu upravit tak, že jsme značku zobecnili a vyhledávali tak lemmata pomocných sloves ve spojení s dalším slovesem. Tento postup nicméně přinesl tisíce výsledků, mezi kterými byly i pro nás v této práci bezpředmětná spojení. Tyto výsledky jsme pak dle frekvenční analýzy slovních tvarů filtrovali ručně a zaměřili se pouze na ty nejčastější.

TER + PARTICIPIUM

Při zadávání dotazu na vyhledávání rezultativních perifrází jsme se drželi podmínek, které jsme si charakterizovali v teoretické části pro to, aby *ter + participium* mohlo být rezultativní perifrází. Podoba dotazu byla `[lemma="ter"][tag="N.*"][tag="V.*"]`, kdy jsme druhou značkou upřesnili postavení předmětu mezi pomocným slovesem *ter* a participiem.

Paralelní korpus vyhledal celkem 3001 příkladů. Dle slovních tvarů jsme ale dotaz museli ještě zúžit a vyřadit ty příklady, kdy bylo druhé sloveso ve tvaru *há*, *á* nebo *é*. Vložením negovaného seznamu ke značce jsme vytvořili finální podobu dotazu `[lemma="ter"][tag="N.*"][tag="V.*"&!word="há|é|á"]` a počet výsledků se nám zúžil na 2740.

Následující tabulka ukazuje prvních pět nejčastějších lemmata, která se v paralelním korpusu vyskytovala. Automaticky jsme vyřadili i špatně zařazené vazby s předložkami *de* a *para*, která se v seznamu také vyskytovali.

	Lemma	Frekvence	%
1.	ter hora marcar	66	3,11 %
2.	ter ar condicionar	22	1,04 %
3.	ter dúvida fundar	15	0,7 %
4.	ter encontro marcar	12	0,5 %
5.	ter acesso limitar	8	0,37 %

Tabulka 20 Nejčastější lemmata ve spojení s *ter*
Zdroj: InterCorp

86,58 % spojení se v korpusu vyskytuje pouze jednou. Pro určení českých protějšků budeme pracovat pouze s lemmatem *ter hora marcar*, která se v InterCorpu vyskytuje nejčastěji.

U lemmatu *ter hora marcar* jsme se zaměřili na české protějšky. Jednoslovný překlad jsme našli pouze jednou, a to slovesem *domluvit*.

<i>Em muitos de os nossos parlamentos nacionais, há áreas centrais em que os representantes que têm hora marcada podem ser recebidos, sendo depois acompanhados a as zonas de os gabinetes de os deputados.</i>	V mnohých vnitrostátních parlamentech jsou centrální haly, kde mohou být uvítáni lobbisté, kteří si domluví schůzku, a poté mohou být doprovázeni do kanceláří poslanců.	EuroParl
---	--	----------

Ostatní české protějšky jsou víceslovné a vždy se jedná o spojení podstatného jména nebo slovesa v trpném rodě se slovesem *mít* anebo *být*. Konkrétní výskyty znázorňuje následující tabulka.

<u>Typy analytické</u>	Počet výskytů	% zastoupení
mít schůzku	28	42,42 %
být ohlášen	6	9,09 %
být objednan	4	6,06 %
mít rezervaci	3	4,55 %
mít termín	3	4,55 %

Zdroj 1 Přehled českých analytických protějšků vazby *ter hora marcada*
Zdroj: InterCorp

Vazba *ter + participium* se jako rezultativní perifráze vyskytuje ve všech typech textů, největší zastoupení má ve filmových titulcích a naopak se poměrně málo vyskytuje v beletristických textech. Tuto skutečnost ale připisujeme spíše skladbě portugalského korpusu, kdy jádro obsahuje o mnoho méně textů než ostatní kolekce.

Spojení	Celkový počet výskytů	Počet výskytů dle typu textu					
		Titulky	Jádro	PressEu	EuroParl	Acquis	Syndicate
ter + participium	2 784	2 070	118	86	265	186	15

Tabulka 21 Frekvenční distribuce vazby *ter + participium*
Zdroj: InterCorp

FICAR + PARTICIPIUM

Již na první pohled nám výsledky hledání potvrzují naše teoretické závěry, že je vazba *ficar + participium* velmi frekventovanou. V tomto případě jsme si dotaz ještě omezili tím, že jsme vyřadili formy gerundia u druhého slovesa. Finální podoba dotazu tedy byla `[lemma="ficar"][tag="V.*"&!word=".*(i|a|e)ndo"]`. Jelikož korpus nezpracovával vyhledávání přímo podle tvaru přičestí minulého, považovali jsme tuto variantu zadávání dotazu za přijatelnou.

InterCorp obsahuje celkem 17 883 příkladů, které obsahují vazbu *ficar + participium*. Následující tabulka uvádí nejčastější slovesa, která se s *ficar* pojí, i s procentuálním přepočtem.

	Participium slovesa	Frekvence	%
1.	autorizar	614	3,43 %
2.	sentar	584	3,27 %
3.	calar	569	3,18 %
4.	parar	544	3,04 %
5.	satisfazer	543	3,04 %
6.	acordar	437	2,44 %
7.	preocupar	419	2,34 %
8.	surpreender	383	2,14 %
9.	zangar	381	2,07 %
10.	chatear	359	2,00 %

Tabulka 22 Nejčastější lemmata ve spojení s *ficar*
Zdroj: InterCorp

99,6 % případů spojení *ficar autorizado* se objevuje v právnických textech, což není úplným překvapením vzhledem k významu slovesa *autorizar*. V 65,6 % za tímto spojením následuje *a designar* a český překlad je *být oprávněn jmenovat*. Druhým nejčastějším překladem byla analytická konstrukce *být zmocněn*. Naopak jednoslovný překlad jsme našli pouze pomocí slovesa *povolit*.

<u>Typy analytické</u>	Počet výskytů	% zastoupení
být oprávněn	403	65,6 %
být zmocněn	28	4,56 %

Tabulka 23 Přehled českých analytických protějšků vazby *ficar autorizado*
Zdroj: InterCorp

<u>Typy syntetické</u>	Počet výskytů	% zastoupení
povolit	6	0,9 %

Tabulka 24 Přehled českých syntetických protějšků vazby *ficar autorizado*
Zdroj: InterCorp

<i>O Presidente de o Conselho fica autorizado a designar a pessoa com poderes para assinar a troca de cartas referida em o artigo 1º para o efeito de vincular a Comunidade.</i>	Předseda Rady je oprávněn jmenovat osobu zmocněnou podepsat výměnu dopisů uvedenou v článku 1 zavazující Společenství.	Acquis
--	--	--------

Jelikož jsme všechna spojení *ficar + participium* zařadili mezi rezultativní perifráze, uvádíme tabulku výskytu této perifráze v typech textů. Nejvíce zastoupení nalzáme ve filmových titulcích, následně v právnických a žurnalistických textech. I toto spojení jsme si charakterizovali jako stylisticky neutrální, což dokazuje její zastoupení napříč všemi částmi paralelního korpusu.

Spojení	Celkový počet výskytů	Počet výskytů dle typu textu					
		Titulky	Jádro	PressEu	EuroParl	Acquis	Syndicate
ficar + participium	17 883	12 095	807	482	2 042	2 127	27

Tabulka 25 Frekvenční distribuce vazby *ficar + participium*
Zdroj: InterCorp

SAIR + PARTICIPIUM

Dotaz při vyhledávání rezultativní konstrukce *sair + participium* jsme si opět omezili a vyřadili spojení, která rezultativní konstrukci netvoří. Konečná podoba dotazu, se kterým jsme pracovali byla následující: [lemma="sair"][tag="V.*"&!word=".*(i|a|e)ndo"&!word="é|há|dai|faz|foi|tem|vou|tens|vai|po de|disse"]. Slova, která jsme zařadili do negativního seznamu, jsme třídili ručně podle výskytu ve slovních tvarech.

Celkem InterCorp vyhledal 604 spojení. Přestože jsme nebyli schopni odstranit veškeré případy, kdy se zjevně o rezultativní perifrázi nejedná, považujeme tento vzorek za reprezentativní, jelikož spojení slovesa *sair* a participia tvořilo 99 %. Případy, kdy se sloveso *sair* pojí s jiným slovním druhem považujeme v tomto případě za zanedbatelné.

V následující tabulce uvádíme pět nejčastějších sloves, která v námi nalezených případech tvoří rezultativní perifráze s pomocným slovesem *sair*.

	Participium slovesa	Frekvence	%
1.	errar	50	8,28 %
2.	reforçar	41	6,79 %
3.	magoar	37	6,13 %
4.	beneficiar	20	3,31 %
5.	disparar	17	2,81 %

Tabulka 26 Nejčastější lemmata ve spojení se *sair*
Zdroj: InterCorp

Nejčastější vazba *sair errado* nicméně do češtiny většinou přeložena nebyla, případně byl v češtině několikáslovný překlad ovlivněn zejména daným kontextem.

<i>E se ocorresse uma falha em a evolução... e algo saísse errado, como uma améba tendo poderes maiores que os de um homem...</i>	Co když se někde stala chyba a vývoj se vydal špatným směrem... a něčemu jako je améba byla dána síla jako člověku?	Titulky
---	---	---------

U druhého spojení *sair reforçado* je zase 50 % případů přeloženo slovesem *posílit*, v polovině případů činným rodem, v polovině trpným rodem. Stylistická zabarvenost se v tomto případě v češtině mírně stírá, a to kromě případů, kdy je českým protějškem *vyjít posílen*, což odpovídá doslovnému překladu.

<i>A realidade é que nenhum país em desenvolvimento poderia sair reforçado com um acordo de essa natureza.</i>	Skutečnost je taková, že z takové dohody by nemohla vyjít posílena žádná rozvojová země.	EuroParl
--	--	----------

6.4.2. Jednojazyčný korpus Corpus do Português – Dialeto

Jednojazyčný portugalský korpus Corpus do Português – Dialeto, se kterým jsme pracovali, obsahuje texty z portugalsky psaných webových stránek. Z tohoto důvodu se výsledky v této části budou týkat pouze frekvence vybraných konstrukcí v textech psaných buď evropskou anebo brazilskou portugalštinou.

Stejně jako u španělského jednojazyčného korpusu CREA, i zde budeme pracovat s nejčastějšími výrazy, které jsme komentovali v předešlé části. Corpus do Português – Dialetos nám ale umožňuje vyhledávat všechny slovesné tvary konkrétního slovesa, čehož jsme využívali. Vyhledávali jsme tyto konkrétní výrazy: *ter hora marcada*, *ficar autorizado* a *sair errado*.

Ter hora marcada

Tato vazba se v jednojazyčném portugalském korpusu vyskytuje celkem ve 128 případech, v 54 % případů je sloveso *ter* ve třetí osobě jednotného čísla. Ostatní slovesné tvary zahrnují jak přítomný čas, imperfektum či tvary subjunktivu. Případ, kdy je sloveso *ter* v jednoduchém čase minulém jsme nenašli.

70 výskytů, tedy 54,69 %, bylo nalezeno v brazilských textech. Naopak 55 výskytů, 42,97 % připadlo na texty portugalské. Vzhledem k celkovému poměrně nízkému počtu výskytů a faktu, že je rezultativní perifráze *ter* + *participium* stylisticky neutrální, neodvažujeme se s určitostí tvrdit, že *ter hora marcada* dominuje v Brazílii.

Ficar autorizado

Vyhledávali jsme tvary přičestí minulého jak v přítomném, tak i v minulém čase. Celkově jsme našli 235 případů, kde se tato vazba vyskytuje. 82,13 % výskytů je v přítomném čase, sloveso *ficar* je tak ve tvaru *fica*, resp. *ficam*. Pro srovnání uvádíme, že se tato konkrétní vazba v InterCorpu vyskytovala pouze v přítomném čase.

Na základě dat tuto vazbu řadíme jako frekventovanou v brazilské portugalské, čemuž odpovídá 192, resp. 81,70 %, případů. V evropské portugalské jsme našli pouze 24 případů a například vazba *ficam autorizadas* se v textech z Portugalska vůbec nevyskytovala.

Sair errado

Sloveso *sair* jsme u této vazby našli v různých časech i způsobech.

Celkem jsme našli 352 případů, kde se vyskytuje vazba *sair* + *participium*, přičemž 90 % z nich pochází z brazilských textů. Vazbu tak považujeme za frekventovanější právě v Brazílii. V portugalských textech jsme našli jen 35 výskytů.

6.5. Srovnání výsledků korpusové analýzy

Naše korpusová analýza zahrnovala výsledky jak z paralelního korpusu InterCorp, tak i z jednojazyčného španělského a jednojazyčného portugalského korpusu. Následující tabulka přehledně uvádí, které rezultativní perifráze jsme podrobili zkoumání. V obou jazycích jsme se zaměřili na perifráze rezultativní aktivní i i pasivní.

Španělština	Portugalština
<i>tener + participium</i>	<i>ter + participium</i>
<i>llevar + participium</i>	<i>ficar + participium</i>
<i>salir + participium</i>	<i>sair + participium</i>
<i>estar + participium</i>	

Tabulka 27 Přehled vybraných vazeb pro korpusovou analýzu
Zdroj: vlastní

Zadávat dotaz v paralelním korpusu jsme původně chtěli u obou jazyků založit na vyhledávání spojení konkrétního pomocného slovesa a přičestí minulého. Nicméně u vyhledávání námi vybraných konstrukcí v portugalském subkorpusu jsme museli dotaz upravit a výsledky jsme museli tříditi ručně.

V následujícím přehledu si uvedeme vazby, které se v obou jazycích vyskytují se stejným pomocným slovesem. Do stejné tabulky shrneme i získané výsledky z korpusové analýzy.

Spojení *tener + participium* jsme ve španělském subkorpusu našli celkem v 6 107 případech. Portugalské *ter + participium* zase ve 2 740 případech.

	Pomocné sloveso	Druhé lemma	Počet výskytů	% zastoupení z celkových výsledků
španělština	tener	entender	311	5,09 %
		poner	306	5,01 %
		pensar	254	4,15 %
portugalština	ter	hora marcar	66	3,11 %
		ar condicionar	22	1,04 %
		dúvida fundar	15	0,7 %

Tabulka 28 Srovnání vazeb *tener + participium* a *ter + participium*
Zdroj: Intercorp, vlastní

V paralelním korpusu InterCorp jsme našli mnohem více rezultativních perifrází ve španělštině. Tento fakt je ale zejména ovlivněn rozdílnou velikostí a složením každého korpusu. V obou jazycích se rezultativní perifráze s pomocným slovesem *tener*, resp. *ter*, považuje za stylisticky neutrální. Obě nejčastější spojení jsme ale našli hlavně ve filmových titulcích, a tak se jedná o vazbu obvyklou spíše v mluvě. U španělštiny nám tento fakt potvrdil i jednojazyčný korpus, kdy 45,16 % výsledků vazby *tener entendido* připadá na mluvený projev.

Český překlad jsme zkoumali jen u prvních nejčastějších spojení. Český protějšek španělského *tener entendido* je nejčastěji jednoslovný, syntetický. Naopak český překlad portugalského *ter hora marcada* je nejčastěji analytická konstrukce. Jelikož se u obou jazyků tato konkrétní rezultativní perifráze tvoří zcela odlišně, nelze zobecnit závěry pro český překlad. Nicméně si dovolueme přiklánět k tomu, že české protějšky portugalského *ter + participium* budou spíše víceslovné.

Další dvojicí rezultativních perifrází, které mají v obou jazycích stejné pomocné sloveso je *salir + participium* a *sair + participium*. Ve španělském subkorpusu jsme našli celkem 1 141 výskytů tohoto spojení, v portugalském 604.

	Pomocné sloveso	Druhé lemma	Počet výskytů	% zastoupení z celkových výsledků
španělština	salir	disparar	182	15,95 %
		herir	152	13,32 %
		lastimar	119	10,42 %
portugalština	sair	errar	50	8,28 %
		reforçar	41	6,79 %
		magoar	37	6,13 %

Tabulka 29 Srovnání vazeb *salir + participium* a *sair + participium*
Zdroj: InterCorp, vlastní

V seznamech deseti nejčastějších sloves u obou jazyků, jejichž participium se pojí s pomocným slovesem *salir*, resp. *sair*, se objevují významově shodná slovesa, a to *beneficiar* a *disparar*.

Ve španělštině i portugalštině nám korpusová analýza potvrdila náš teoretický závěr, že je tato vazba stylisticky zabarvená a používá se spíše v písemném projevu.

Dále jsme se zabývali konstrukcemi, které jsme si v teoretické části označili jako neutrální a frekventované, ale v každém jazyku mají jiné pomocné sloveso. Jedná se o pasivní rezultativní perifrázi *estar + participium* ve španělštině, pro kterou jsme našli celkem 153 849 případů, a *ficar + participium* v portugalštině, pro kterou jsme našli 17 883 případů. Zejména u španělštiny jsme pak u vazby *estar hecho* našli poměrně širokou škálu českých protějšků. Podrobnější analýzu jsme ale bohužel nemohli sestavit, jelikož InterCorp několik našich dotazů vůbec nezpracoval.

V jednojazyčném portugalském korpusu jsme zase vybraná spojení *ficar autorizado* a *sair errado* určili jako frekventovanější v brazilské portugalštině, jelikož se ve více jak 80 % v prvním případě a v 90% ve druhém vyskytovali právě v brazilských textech.

7. Závěr

V této diplomové práci jsme se zabývali terminativními slovesnými perifrázemi rezultativními v rámci španělštiny a portugalštiny.

Práci jsme rozdělili na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsme si slovesné perifráze charakterizovali jako spojení dvou sloves, které se chová jako jeden celek, kdy první je pomocné a flexivní a to druhé plnovýznamové a vyskytuje se pouze v nefinitních slovesných tvarech. V této práci jsme se zabývali pouze těmito spojeními a verbonominální konstrukce, kdy se pomocné sloveso pojí se substantivem, jsme neuvažovali. V rámci popisu povahy slovesného děje a následné klasifikaci terminativních i rezultativních perifrází jsme si potvrdili předpoklad, že španělština i portugalština k vyjádření rezultativnosti využívá zejména morfologických prostředků. V češtině této kategorii odpovídá přibližně kategorie aspektu, liší se ale tím, že se jedná o kategorii na pomezí gramatiky a lexika.

V rámci rezultativních perifrází ve španělštině jsme se zabývali aktivními perifrázemi *tener + participium*, *llevar + participium*, *dejar + participium*, *traer + participium* a pasivními perifrázemi *estar + participium*, *quedar + participium*, *venir + participium*, *ir + participium*, *andar + participium*, *salir + participium*. U všech vazeb jsme se podrobněji zabývali podmínkami, aby se mohlo jednat o perifrázi rezultativní. Tyto teoretické závěry nám následně pomohli k jednodušší identifikaci rezultativních perifrází v rámci korpusové analýzy.

V rámci popisu rezultativních perifrází v portugalštině jsme se zabývali aktivními perifrázemi *ter + participium*, *levar + participium* a pasivními perifrázemi *estar + participium*, *ficar + participium*, *resultar + participium*, *sair + participium*.

V páté kapitole jsme se věnovali srovnání rezultativních perifrází v obou jazycích. V rámci terminologie jsme se setkali s různým názvoslovím u různých autorů, a to jak španělských, tak portugalských. Danou problematiku jsme shledali více propracovanou v dílech španělských romanistů a v české terminologii i klasifikaci jsme vycházeli z Mluvnice současné španělštiny od B. Zavadila a P. Čermáka (2010). V rámci teoretického popisu jsme se setkali s propracovanějším systémem u španělštiny. Přestože pro portugalštinu neexistuje stejně ucelený přehled rezultativních perifrází, v této práci jsme se i u tohoto jazyka pokusili dodržet podobnou strukturu a dělení jako u španělštiny, ze které jsme vycházeli.

Ve španělštině i portugalštině jsme si rezultativní perifráze charakterizovali jako spojení pomocného slovesa s participiem druhého plnovýznamového slovesa. Ve španělštině se v rezultativních perifrázích vyskytuje pouze pravidelné přičestí minulé. Španělské

nepravidelné participium funguje již jako lexikalizované adjektivum a ve spojení s pomocným slovesem netvoří jeden celek. V portugalské naopak existují slovesa, která mají pravidelný i nepravidelný tvar přičestí minulého a použití záleží na výběru pomocného slovesa, ale i na druhu větné konstrukce. Došli jsme k závěru, že u rezultativních perifrází se používá spíše nepravidelného tvaru.

Konstrukce *tener + participium* a *estar + participium* jsme si ve španělštině charakterizovali jako stylisticky neutrální, ale také nejfrekventovanější. V portugalské za stylisticky neutrální a nejobvyklejší považujeme konstrukce *ter + participium* a *ficar + participium*. Mezi vazby knižní jsme naopak zařadili španělské konstrukce se slovesy *venir*, *andar* a *ir*.

V druhé části této práce jsme se zabývali korpusovou analýzou. Konfrontovali jsme teoretické závěry z první části v rámci paralelního korpusu InterCorp, ale i jednojazyčného španělského korpusu CREA a portugalského Corpus do Português. Věnovali jsme se jak frekvenční analýze vybraných konstrukcí v rámci korpusu, ale i v typech dokumentů a českým protějšků. Mezi vybrané konstrukce pro korpusovou analýzu jsme zařadili *tener + participium*, *llevar + participium*, *estar + participium* a *salir + participium* ve španělštině a *ter + participium*, *ficar + participium* a *sair + participium* v portugalské.

Při práci s InterCorpem jsme narazili na problém u portugalského subkorpusu, když jsme se snažili zadávat dotaz stejným způsobem jako u analýzy španělských konstrukcí. Korpus bohužel náš dotaz nevyhodnocoval, a tak jsme museli při zpracování dat u portugalské části postupovat odlišným způsobem, kdy jsme vyhledávali spojení dvou sloves. Následně jsme výsledky ručně třídili, a pokud to bylo možné, tak jsme se dotaz snažili ještě více specifikovat.

U každého spojení jsme se podrobněji zabývali pouze těmi nejčastějšími lemmaty, a to včetně překladu do češtiny. Určili jsme si dva typy možného překladu do češtiny. Prvním typem je typ syntetický, tedy jednoslovný překlad. Druhým typem je analytická konstrukce, tedy víceslovný překlad. Například u španělského spojení *tener entendido* jsme se setkali spíše s jednoslovným překladem, naopak u portugalského spojení *ter hora marcada* se jednalo zejména o analytický překlad.

Ve španělském subkorpusu InterCorpu jsme našli mnohem více příkladů rezultativních konstrukcí než v tom portugalském. Tuto skutečnost jsme přisoudili tomu, že španělský subkorpus je ze všech románských jazyků ten největší, stejně tak obsahuje poměrně velké množství beletristických textů.

V rámci korpusové analýzy jsme si potvrdili teoretické závěry z první části. Výsledná data nám u vybraných konstrukcí potvrdila jednak jejich použití, ale na základě výskytu v rámci různých typech dokumentů jsme si ověřili neutrálnost či stylistické zabarvení. Analýza v jednojazyčném korpusu tyto výsledky ještě víc podložila. U překladu do češtiny jsme se setkali s jednoslovnými i víceslovnými konstrukcemi. Bohužel jsme ale kvůli problémům, kdy InterCorp nezpracoval některé dotazy, nebyli schopni vytvořit ucelenější systém českých protějšků. Za rozhodně zajímavý považujeme fakt, že u některých konstrukcí až 40 % nebylo přeloženo vůbec nebo se v českém překladu objevuje jiná opisná vazba, která rezultativnost neodráží.

Résumé v českém jazyce

Tato práce se zabývá tématem terminativních slovesných perifrází rezultativních ve španělštině a portugalštině, a to jak z hlediska teoretického, tak praktického.

V teoretické části se nejprve zabýváme obecným popisem a klasifikací slovesných perifrází s důrazem na perifráze terminativní a rezultativní. V rámci teoretického popisu je zahrnuta i podkapitola ohledně situace v češtině, která se zabývá zejména kategorií aspektu a vidu.

V rámci rezultativních perifrází ve španělštině je pozornost věnován aktivním perifrázím *tener + participium*, *llevar + participium*, *dejar + participium*, *traer + participium*, ale i pasivním perifrázím *estar + participium*, *quedar + participium*, *venir + participium*, *ir + participium*, *andar + participium*, *salir + participium*. V portugalštině jsme se zabývali aktivními perifrázemi *ter + participium*, *levar + participium* a pasivními perifrázemi *estar + participium*, *ficar + participium*, *resultar + participium*, *sair + participium*.

U všech vazeb jsou také zmiňovány podmínky, aby se mohlo jednat o perifrázi rezultativní.

Česká terminologie i klasifikace v této práci vychází z Mluvnice současné španělštiny od B. Zavadila a P. Čermáka (2010). Jelikož jsme se setkali s propracovanějším systémem rezultativních perifrází u španělštiny, rozdělení a struktura rezultativních perifrází v portugalštině vychází ze španělštiny.

Teoretické závěry jsou následně konfrontovány v druhé části práce, která se věnuje korpusové analýze. Pro tyto účely byl využíván paralelní korpus InterCorp, respektive španělský a portugalský subkorpus, ale i jednojazyčný španělský korpus CREA a portugalský Corpus do Português. V této praktické části byly analyzovány jen vybrané konstrukce, a to *tener + participium*, *llevar + participium*, *estar + participium* a *salir + participium* ve španělštině a *ter + participium*, *ficar + participium* a *sair + participium* v portugalštině. Pro výzkum byly tedy zvoleny jak konstrukce aktivní, tak konstrukce pasivní.

Charakteristika českých protějšků byla inspirována analýzou kauzativních konstrukcí, obsaženou v knize Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů (P. Čermák – O. Nádvořníková a spol., 2015). Pro účely této práce jsme si určili dva hlavní typy českých protějšků, a to typy syntetické, kdy se jedná o překlad prostým významových slovesem a typy analytické, kdy se jedná o víceslovný překlad.

Při práci s InterCorpem jsme narazili na problém u portugalského subkorpusu, když jsme se snažili zadávat dotaz stejným způsobem jako u analýzy španělských konstrukcí.

Korpus bohužel náš dotaz nevyhodnocoval, a tak bylo při zpracování dat u portugalské části postupováno jinak. Dotaz byl v tomto případě zadáván pro vyhledání spojení dvou sloves. Výsledky byly následně tříděny ručně.

Resumen en español

Este trabajo se dedica al tema de las perífrasis verbales terminativas y resultativas en español y portugués, tanto desde un punto de vista teórico como práctico.

En principio, la parte teórica se centra en la descripción general y la clasificación de las perífrasis verbales, con énfasis en las perífrasis terminativas y resultativas. Dentro de la descripción teórica está también incluido un subcapítulo sobre la situación problemática del aspecto verbal en la lengua checa.

En español se presta atención a las perífrasis activas que son *tener + participio*, *llevar + participio*, *dejar + participio*, *traer + participio*; pero también a las pasivas, que son *estar + participio*, *quedar + participio*, *venir + participio*, *ir + participio*, *andar + participio*, *salir + participio*. A continuación, en portugués se presta atención a las perífrasis activas que son *ter + participio*, *levar + participio*; y a las pasivas, que son *estar + participio*, *ficar + participio*, *resultar + participio*, *sair + participio*. En todas las construcciones están mencionadas las condiciones para que las perífrasis puedan ser consideradas resultativas.

La terminología y clasificación de las perífrasis resultativas en este trabajo provienen de la Gramática del Español Contemporáneo de los autores B. Zavadil y P. Čermák (*Mluvnice současné španělštiny*, 2010). Como encontramos el sistema de las perífrasis verbales más elaborado en el español, la distribución y la estructura de las perífrasis verbales resultativas en portugués se basa en dicho sistema.

Las conclusiones teóricas se exponen en la segunda parte de este trabajo, que se dedica al análisis del corpus lingüístico. Para este propósito, usamos el corpus paralelo InterCorp (respectivamente el subcorpus español y el subcorpus portugués), pero también el corpus monolingüe (en español fue CREA y en portugués fue Corpus do Português). En esta parte del trabajo fueron analizadas construcciones seleccionadas, que son en español las siguientes: *tener + participio*, *llevar + participio*, *estar + participio* a *salir + participio*; y en portugués: *ter + participio*, *ficar + participio* a *sair + participio*. Por lo tanto, para la investigación fueron seleccionadas perífrasis tanto activas como pasivas.

Las características de las posibilidades de la traducción checa se inspiran en el análisis de las construcciones causativas del libro *Línguas Románicas y el Checo en la Luz de los Corpus Paralelos (Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů)* de los autores P. Čermák e O. Nádvorníková (2015). Hemos determinado dos tipos principales en la traducción checa: los tipos sintéticos, que traducen las perífrasis con una sola palabra y los tipos analíticos, que traducen las perífrasis con dos o más palabras.

Trabajando con el InterCorp tuvimos problemas con el subcorpus portugués cuando intentamos buscar las perífrasis de la misma manera en la que lo hicimos con el análisis de los datos del corpus español. El corpus no reconoció nuestras preguntas y por eso tuvimos que analizar los datos de subcorpus portugués de un modo diferente. La búsqueda fue especificada como la conexión de dos verbos. Después, los resultados fueron filtrados manualmente.

Resumen em português

Este trabalho dedica-se ao tema das perífrases verbais terminativas e resultativas em espanhol e português do ponto de vista tanto teórico como prático.

Primeiramente, a parte teórica é dedicada à descrição geral e à classificação das perífrases verbais com ênfase nas perífrases terminativas e resultativas. Dentro da descrição teórica é incluído também o subcapítulo sobre a situação em checo que trata da questão do aspecto verbal.

Em espanhol a atenção é dada às perífrases verbais ativas, que são *tener + participio*, *llevar + participio*, *dejar + participio*, *traer + participio*, mas também às perífrases verbais passivas que são *estar + participio*, *quedar + participio*, *venir + participio*, *ir + participio*, *andar + participio*, *salir + participio*. Por seguinte, em português a atenção é dada às perífrases verbais ativas que são *ter + participio*, *levar + participio* e às passivas que são *estar + participio*, *ficar + participio*, *resultar + participio*, *sair + participio*. Em todas as locuções são também mencionadas as condições para que as orações possam ser consideradas resultativas.

A terminologia e a classificação das perífrases resultativas neste trabalho vem de um livro de B. Zavadil e P. Čermák (2010) chamado *A gramática espanhola contemporânea (Mluvnice současné španělštiny)*. Uma vez que o sistema das perífrases verbais resultativas nos resultou mais elaborado em espanhol, a distribuição e a estrutura das perífrases verbais resultativas em português baseia-se neste sistema.

As conclusões da parte teórica são confrontadas na segunda parte deste trabalho que se dedica à análise em corpus linguístico. Para este propósito usamos o corpus paralelo InterCorp, respetivamente o subcorpus espanhol e subcorpus português, mas também o corpus monolíngue, em espanhol foi CREA e em português foi Corpus do Português. Nesta parte do trabalho foram analisadas as construções selecionadas que são *tener + participio*, *llevar + participio*, *estar + participio* a *salir + participio* em espanhol e *ter + participio*, *ficar + participio* e *sair + participio* em português. Para a pesquisa foram selecionadas as perífrases tanto ativas como passivas.

A característica das possibilidades da tradução checa foi inspirada pela análise das construções causativas contida no livro *As línguas românicas e o checo à luz da corpora paralelos (Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů)* dos autores P. Čermák e O. Nádvorníková (2015). Determinamos os dois tipos maiores da tradução checa, os tipos

sintéticos que traduzem as perífrases com somente um verbo e os tipos analíticos que traduzem as perífrases com duas ou mais palavras.

Ao trabalhar com o InterCorp tivemos problema com o subcorpus português quando tentamos fazer a pesquisa da mesma maneira como durante a análise das perífrases verbais espanholas. Mas o corpus não reconheceu a pesquisa e por isso tivemos que analisar o data em corpus português de modo diferente. A pesquisa foi especificada como a conexão dos dois verbos. Depois os resultados foram filtrados manualmente.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Významové skupiny slovesných perifrází	12
Tabulka 2 Terminativní perifráze ve španělštině a portugalštině, přehled	13
Tabulka 3 Přehled aktivních a pasivních rezultativních perifrází ve španělštině	17
Tabulka 4 Srovnání terminologie	33
Tabulka 5 Přehled rezultativních perifrází ve španělštině a portugalštině	34
Tabulka 6 Pravidelné a nepravidelné participium ve španělštině a portugalštině	35
Tabulka 7 Slovesa s dvojím přičestím	36
Tabulka 8 Přehled složení španělského, portugalského a českého korpusu	40
Tabulka 9 Nejčastější lemmata ve spojení s <i>tener</i>	44
Tabulka 10 Přehled českých syntentických protějšků vazby <i>tener entendido</i>	46
Tabulka 11 Přehled českých analytických protějšků vazby <i>tener entendido</i>	47
Tabulka 12 Frekvenční distribuce vazeb <i>tener entendido</i> , <i>tener puesto</i> , <i>tener pensado</i> , <i>tener preparado</i> , <i>tener previsto</i>	47
Tabulka 13 Nejčastější lemmata ve spojení s <i>llevar</i>	51
Tabulka 14 Přehled českých syntetických protějšků vazby <i>llevar puesto</i>	52
Tabulka 15 Přehled českých analytických protějšků vazby <i>llevar puesto</i>	52
Tabulka 16 Nejčastější lemmata ve spojení s <i>estar</i>	53
Tabulka 17 Frekvenční distribuce vazby <i>estar hecho</i>	55
Tabulka 18 Frekvenční distribuce vazby <i>estar casado</i>	57
Tabulka 19 Nejčastější lemmata ve spojení se <i>salir</i>	58
Tabulka 20 Nejčastější lemmata ve spojení s <i>ter</i>	63
Tabulka 21 Frekvenční distribuce vazby <i>ter + participium</i>	64
Tabulka 22 Nejčastější lemmata ve spojení s <i>ficar</i>	65
Tabulka 23 Přehled českých analytických protějšků vazby <i>ficar autorizado</i>	65
Tabulka 24 Přehled českých syntetických protějšků vazby <i>ficar autorizado</i>	65
Tabulka 25 Frekvenční distribuce vazby <i>ficar + participium</i>	66
Tabulka 26 Nejčastější lemmata ve spojení se <i>sair</i>	67
Tabulka 27 Přehled vybraných vazeb pro korpusovou analýzu	69
Tabulka 28 Srovnání vazeb <i>tener + participium</i> a <i>ter + participium</i>	69
Tabulka 29 Srovnání vazeb <i>salir + participium</i> a <i>sair + participium</i>	70

Bibliografie

- ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1999
- BARROSO FERNANDES, H. *Expressão perifrástica da categoria gramatical verbal aspecto em português contemporâneo (I)*. Separata da Revista Diacritica. Braga. 1990
- BECHARA, E. *Moderna Gramática portuguesa*. Companhia editora nacional. SP – Brasil. 1992
- ČERMÁK, P.; NÁDVORNÍKOVÁ, O. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Karolinum. Praha. 2015
- GARCÍA FERNÁNDEZ, L. *Diccionario de perífrasis verbales*. Gredos. 2006
- GÓMEZ TORREGO, L. *Los verbos auxiliares. Las perífrasis verbales de infinitivo*. In BOSQUE, I. - DEMONTE, V. (eds.). *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe. 1999., s. 3323-3389
- GÓMEZ TORREGO, L. *Perífrasis verbales*. Arcos/Libros, S.A., Madrid. 1988
- *Gramática do português*, Vol. I-II., Fundação Calouste Gulbenkian. Gráfica de Coimbra. 2012
- GREPL, M. a spol. *Příruční mluvnice češtiny*. Nakladatelství Lidové noviny. Praha. 2012
- HAMPLOVÁ, S. *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha. Academia, 1996.
- JINDROVÁ, J. *Fázové perifráze v portugalštině*. Praha, 2012. Dizertační práce. Univerzita Karlova. Fakulta filozofická.
- JINDROVÁ, J. a spol. *Portugalština*. LEDA. Praha. 2001
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010.
- SVOBODOVÁ, I. *Morfologie současného portugalského jazyka II*. Sloveso. Masarykova univerzita. 2010
- YLLERA FERNÁNDEZ, A. *Las perífrasis verbales de gerundio y participio*. In BOSQUE, I. - DEMONTE, V. (eds.). *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe. 1999, s. 3391–3442.
- ZAVADIL, B.; ČERMÁK, P. *Mluvnice současné španělštiny. Lingvistický interpretační přístup*. Karolinum. Praha. 2010.
- ZAVADIL, B.; ČERMÁK, P. *Sintaxis del español actual*. Karolinum. Praha. 2008.

- ZAVADIL, B. *Současný španělský jazyk II. Základní slovní druhy: slovesa*. Praha. Univerzita Karlova. 1995

Elektronické zdroje:

- Český národní korpus - InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Cit. 20.12.2016, dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [online]. Corpus de referencia del español actual. Cit.20.12.2016, dostupný z WWW: <<http://www.rae.es>>
- BYU. Corpus do Português. [online]. Cit.20.12.2016, dostupný z WWW: <<http://www.corpusdoportugues.org>>